

Utvecklingsplan Porsön

Fördjupning av översiktsplanen

VISION & RIKTNINGAR

Ger en bild av det samhälle vi vill nå och visar de strategier som är avgörande för Luleå halvvägs till visionens år 2040.

PROGRAM & UTVECKLINGSPLANER

Tydliggör Luleå kommuns vilja och innehåller angreppssätt och principer för alla verksamheters arbete för att nå visionen. Program och utvecklingsplaner är också kommunens översiktsplan.

PLANER & RIKTLINJER

En plan visar enskilda nämnders långsiktiga ambitioner, insatser och förhållningssätt. En riktlinje visar på en hållning i en fråga som rör samhällets utveckling och ger vägledning i arbetet.

Dokumenttyp: Utvecklingsplan
Dokumentnamn: Utvecklingsplan Porsön
Dokumentansvarig: Frida Berglund
Senast reviderad: -
Fastställd: Antagen 2024-01-29 § 9
Beslutinstans: Kommunfullmäktige
Giltighetstid: 2024 - 2040
Dokument gäller för: Alla förvaltningar
Omslagsfoto:
Utskriftsformat: A3

972 38 Luleå
0920 - 45 30 00
lulea.kommun@lulea.se
www.lulea.se

Innehåll

Inledning	6
Utvecklingsinriktning	18
Generella riktlinjer	32
Start och uppväxt för alla	33
Alla tillsammans	36
Liv mellan husen	39
Rent vatten	43
Spara viktiga värden	46
Planera för säkerhet	51
Bästa boendet	52
Smarta resor	54
Näring för näringar	62
Genomförande	64
Sammanfattning av konsekvenser	66

Läsanvisning

Utvecklingsplanen innehåller följande delar: utvecklingsinriktning, generella riktlinjer för planområdet samt den avsedda användningen av mark och vatten med områdesvisa rekommendationer och de hänsyn som ska tas till allmänna intressen och riksintressen. Innehållet redovisas i digital form (karta och text) och följer Boverkets ÖP-modell.

Detta dokument är en del av planförslaget som beskriver den huvudsakliga inriktningen och vad som krävs för att nå önskvärd utveckling på Porsön. Detta anges som riktlinjer och är övergripande och generella insatser som krävs för att Porsön som stadsdel ska utvecklas ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbart. De generella riktlinjerna visar Luleå kommuns förhållningssätt till olika frågor och områden samt vilken utveckling vi önskar för Porsön. Rubriker och riktlinjer följer översiktsplanens upplägg och struktur.

Dokumentet behöver läsas tillsammans med den digitala kartan och samlad konsekvensbeskrivning för att ge en helhetsbild och förståelse av vilka avvägningar och prioriteringar som gjorts mellan olika intressen.

1. Inledning

Här beskrivs behovet av en utvecklingsplan tillsammans med bakgrund och syfte tillsammans med en beskrivning av områdets historia. Avgränsningar utifrån geografi och tema beskrivs, samt planens förhållande till andra kommunala, övergripande mål, planer och program. Avsnittet beskriver också utvecklingsplanens arbetsmetod och process.

2. Utvecklingsinriktning

I avsnittet utvecklingsinriktning presenteras den önskade utvecklingen på Porsön. Utvecklingsinriktningen beskriver långsiktiga intentioner i grova drag och utvecklingsinsatser som är särskilt viktiga på Porsön med karta, illustrationer och text.

3. Generella riktlinjer

De generella riktlinjerna redovisas i tio delkapitel tillsammans med rekommendationer. Rekommendationerna, tillsammans med mark- och vattenanvändningskartan, ska vara vägledande för alla kommunala verksamheter.

4. Genomförande

Avsnittet beskriver på en övergripande nivå när och hur utvecklingsplanen ska genomföras och vilken aktör som är ansvarig.

5. Sammanfattning av utvecklingsplanens konsekvenser

Utvecklingsplanens konsekvenser redovisas i en miljökonsekvensbeskrivning och barnkonsekvensanalys, samt i en samlad bedömning av hur utvecklingsplanen påverkar möjligheten att nå kommunens nio övergripande mål.

Ordförklaringar och hänvisningar till andra styrande dokument återfinns i sidomarginalen.

Inledning

Utvecklingsplan Porsön visar kommunens långsiktiga plan för hur Porsön ska utvecklas. Den ska fungera som ett verktyg för att underlätta kommunens planering och samtidigt spegla den politiska viljan i kommunen. Planen är även vägledande för användningen av mark och vatten och likställs därmed med en fördjupning av översiktsplanen.

En utvecklingsplan - eller en fördjupning av översiktsplanen - är inte juridiskt bindande. Men dess viljeinriktning omsätts i andra dokument, såsom detaljplaner, bygglov och andra tillstånd för mark och vatten. Utvecklingsplanen är även vägledande eller styrande för kommunens nämnder och förvaltningar vid beslut avseende bland annat verksamhetsplaner och investeringar.

Luleå kommuns strategiska inriktning för utveckling av samhällets alla delar beskrivs i Vision Luleå 2040 och tillhörande program med principer, riktlinjer och rekommendationer.

En utvecklingsplan ska göra innehållet i Program till Vision Luleå 2040 (Översiktsplanen) tydligare för stadsdelar eller byar. Utvecklingsplanen ska beskriva de frågor som är mest avgörande för utvecklingen av stadsdelen eller byn. Den ska även lyfta fram det som är unikt och säkerställa att detta får blomstra.

En utvecklingsplan kan hantera alla typer av samhällsfrågor men varje utvecklingsplan behöver inte hantera alla frågor, eller samma frågor. De ska ta hand om de frågor som är viktigast för den specifika stadsdelen och kan röra allt från integration till bostadsbyggande.

Bakgrund och syfte

Bakgrund

Kommunfullmäktige har beslutat att en ny utvecklingsplan för Porsön ska arbetas fram. Motivet till beslutet är att Porsön står inför stora utmaningar i och med ett högt bebyggelsetryck och ett behov av upprustning av befintliga boendemiljöer, samt resultatet från Välfärdsundersökningen.

En inledande studie har genomförts. Den utgår från kommunens verktyg HåSta som är utvecklat tillsammans med Luleå tekniska universitet. Verktöget bygger på intentionerna i program till Vision Luleå 2040 och syftar till att identifiera de frågeställningar som är särskilt viktiga att beakta vid framtagandet av utvecklingsplanen. Statistiskt underlag och studier i HåSta har kompletterats med dialoger med boende och aktörer på Porsön. En särskild dialog med barn och unga har också genomförts.

Under den inledande studien har ett par utvecklingsområden identifierats som är särskilt viktiga för utvecklingen på Porsön och dessa har varit styrande för det fortsatta arbetet. Särskilt viktiga utvecklingsområden är fokus på barn och unga och Porsö centrum som den huvudsakliga platsen för att genomföra åtgärder för minskade barriärer, ökad tillgång och tillgänglighet till vatten och grönområden och utveckling av mötesplatser.

Syfte

Utvecklingsplanen för Porsön ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen. Planen ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön, naturmiljöer och vattenområden ska användas, utvecklas och bevaras.

Planen förväntas bidra till:

ÖKAD JÄMLIKHET MELLAN GRUPPER

ÖKA DE BOENDES AKTIVA DELTAGANDE I SAMHÄLLSLIVET

ÖKAD TRIVSEL OCH STOLTHET

ÖKA ATTRAKTIONSKRAFTEN FÖR FÖRETAGSETBLERINGAR

Vad är en översiktsplan?

Enligt plan- och bygglagen är målsättningen med den fysiska planeringen att sträva efter en hållbar samhällsutveckling genom hushållning med mark och vatten. I den kommunövergripande översiktsplanen (ÖP) formulerar kommunen strategierna för en långsiktigt hållbar utveckling. I en ÖP redogörs för den avsedda mark- och vattenanvändningen, samt hur kommunen avser att tillgodose allmänna intressen och samordna planeringen kring nationella och regionala mål, planer och program.

ÖP har därför en central roll i kommunernas arbete för en hållbar utveckling. Planen ska ses över av kommunfullmäktige minst en gång per mandatperiod. Av planen ska också framgå hur kommunen tänker ta hänsyn till nationella och regionala mål samt olika planer och program av betydelse för en hållbar utveckling. Översiktsplanens kartor ska visa utvecklingsinriktning, den avsedda användningen av mark och vatten samt de hänsyn som ska tas till olika intressen.

ÖP kan ändras, kompletteras eller förtydligas genom fördjupningar och tematiska tillägg.

Vad är en utvecklingsplan?

Utvecklingsplaner tas fram för stadsdelar, byar och andra geografiska områden. När en utvecklingsplan antas ersätter den delar av gällande översiktsplan. Utvecklingsplanen har en högre detaljeringsgrad än den kommuntäckande översiktsplanen med syftet att belysa specifika frågor för området och att konkretisera översiktsplanen med ett tidsperspektiv på 20 år. Den tas fram i samverkan med det civila samhället och andra viktiga aktörer.

Dialoger

Innan och under arbetet med utvecklingsplanen har ett antal dialoger genomförts med medborgare och aktörer på Porsön. Dialog har skett löpande med aktörer genom möten eller deltagande i nätverk, bland annat med fastighetsägare, universitetet och studentkåren.

Utöver detta har fem dialoger med olika metoder och ibland olika grupper genomförts.

Medborgardialog 2016

I samband med oroligheter på Porsön hölls en medborgardialog 2016. Dialogen genomfördes vid ett möte i universitetets matsal. De synpunkter som framfördes handlade främst om att städa upp och fixa till Porsö centrum med bättre belysning, möblering och underhåll av området. Vid dialogen framkom även önskemål om fler mötesplatser och ökad närvaro av olika samhällsaktörer, främst polis.

Dialogen resulterade i åtgärder för att minska nedskräpning och öka belysning, ökad närvaro av polis och socialtjänst samt en lokal i Porsö centrum som allmänheten kunde hyra genom fritidsförvaltningen. Dialogen resulterade även i beslut om att upprätta en utvecklingsplan för Porsön.

Trygghetsvandring 2017

2017 genomfördes en trygghetsvandring på Porsön med fokus på Porsö centrum. Syftet med en trygghetsvandring är att utveckla tryggheten i bostadsområden genom att boende inventerar vilka platser som upplevs trygga och otrygga. Målet är att skapa en bättre och tryggare stad.

Vid vandringen identifierades en rad brister så som trasig belysning, avsaknad av belysning, ojämn markbeläggning med mera. Trygghetsvandringen resulterade i förbättring och reparation av belysning samt ökad polisiär närvaro både dag- och nattetid.

Workshop 2017

I oktober 2017 genomförde Luleå kommun tillsammans med Kungliga ingenjörsvetenskapsakademien en workshop med näringsliv, civilsamhälle, universitet, polis, kommun inom ramen för projektet Framtidens goda stad.

Workshopen var indelad i fyra olika faser som syftar till att identifiera nuläge, utvecklingsidé, koncept för utveckling och vad som behövs för nästa steg. Deltagarna enades om fem olika koncept som var särskilt viktiga för utveckling av Porsön:

- Porsön är en plats där de som bor eller verkar kan vara stolta över
- Utvecklad vattenkontakt och fler mötesplatser
- En tydlig ingång till universitetsområdet
- Utveckling av Porsö centrum för att locka fler verksamheter och besökare
- Bygg om Porsö centrum från grunden

Dialog med unga 2018

I februari 2018 genomfördes en riktad dialog med barn och unga. Elever i åldrarna 10 och 15 år fick markera trygga och trevliga platser eller platser som upplevdes som otrygga "läskiga" på en webbaserad karta. Eleverna kunde även ange utvecklingsförslag i kartan. Dialogen genomfördes i klassrummet och lärare och representanter för utvecklingsplanarbetet fanns på plats vid behov av hjälp.

De yngre barnen lyfte främst fram skola, bostaden och dess närområde, samt Teknikens hus som ställen de vistas på och som både känns trygga och läskiga.

De äldre barnen rör sig över ett större område och flera synpunkter och förslag rörde även Björkskatan. Mörka gång- och cykelvägar beskrivs som läskiga medan Porsö IP lyfts fram som en trevlig plats av många. Flera av utvecklingsförslagen handlar om fler platser för spontanidrott.

Medborgardialog 2020

Medborgardialogen genomfördes helt digital till följd av restriktioner med anledning av Covid-19. Dialogen fokuserade på frågeställningar kopplat till Ökad jämlikhet mellan grupper, Ökat deltagande i samhällslivet, Ökad trivsel och stolthet och Ökade förutsättningar för företagsetableringar.

Dialogen skedde i huvudsak på en hemsida med formulär där medborgare kunde beskriva sin bild av nu-läge, önskat läge och behov inom de fyra fokusområdena. På hemsidan fanns även möjlighet att markera och beskriva platser på karta. Utöver hemsidan hölls fyra digitala dialogmöten med politiker.

En majoritet av synpunkterna handlar om att Porsön är en bra plats att bo på, att det finns stor potential men att det finns och har funnits under lång tid ett stort behov av att ta hand om det som finns, både byggnader och allmänna platser. Det handlar i stort sett inte om omfattande investeringar utan om att rusta upp och fräscha till befintliga områden med exempelvis belysning, planering, grillplatser, utegym, skyltning mm.

Samråd 2021

Utvecklingsplan Porsön ställdes ut för samråd under tiden 22 november 2021 till och med den 31 januari 2022. Under samrådstiden fanns planförslaget tillgängligt i digitalt format på Luleå kommuns hemsida. Det fanns också utställt i biblioteket på Porsön och utställningen var bemannad vid tre tillfällen. Inbjudan till den bemannade utställningen skickades ut i samband med information om samrådet och tidpunkter för bemanningen valdes så att så många som möjligt skulle ha möjlighet att besöka utställningen.

Målet var att nå ut till alla åldersgrupper och målgrupper, såsom yrkesverksamma, studenter, pensionärer, utrikes födda, barn och unga. Under samrådstiden genomfördes därför riktade insatser för att fånga barn och personer med utländsk bakgrund.

Samrådet resulterade i ändringar av planförslaget. En utförlig beskrivning av samrådets genomförande och hur synpunkter har hanterats finns i samrådsredogörelsen.

Granskning 2023

Utvecklingsplanen ställdes ut för granskning under tiden 1 september till och med den 27 oktober 2023. Under granskningstiden fanns planförslaget tillgängligt i digitalt format på Luleå kommuns hemsida. Utskrivna granskningshandlingar har funnits tillgängliga i biblioteket på Porsön.

Efter granskningen har mindre justeringar gjorts i planhandlingarna. En beskrivning av vilka revideringar som gjorts, finns i Granskningsutlåtandet.

För att nå Vision Luleå 2040

”Luleå 2040. Vi lever ett rikt och utvecklande liv i en viljestark och växande region. Vid Bottenvikens kust finns plats för både och; närhet och utrymme, stad och land, bredd och spets, vita vidder och ljusa sommar-nätter, naturens värden och dess möjligheter. Med ett naturligt nytänkande och ett friskt flöde av intryck, kunskap och utbyten skapar vi en hållbar förnyelse. Det gör oss till en av de viktigaste svenska kustregi-onerna och en förebild nationellt och internationellt.”

Förhållande till visionen

Förändringar kommer vare sig vi vill eller inte, på både gott och ont. Vi lever i en global värld och påverkas av vår omgivning. Valet står mellan att låta saker bara hända, eller själva välja vägen för de nya möjlig-heterna och utmaningarna.

Det är viktigt att Luleå ska kunna utvecklas så att det också i framtiden upplevs som en attraktiv plats att bo på, arbeta i och besöka. Ett attraktivt Luleå ska också vara hållbart över tiden. Hållbarhet är en över-levnadsfråga som i sig ger trygghet och framtidstro. En hållbar utveckling bygger på tre ben; ett socialt, ett ekonomiskt och ett ekologiskt. De tre benen är lika viktiga och ömsesidigt beroende av varandra. Minskar hållbarheten i ett av de tre så påverkas även de andra negativt.

Vision Luleå 2040 baseras på viljan att samhällsut-vecklingen ska ske med ett helhetsperspektiv och be-skriver hur vi vill att det ska vara i Luleå i framtiden. Visionen är mycket långsiktig och säger inte allt om hur vi vill att det ska vara i Luleå år 2040. Den har därför kompletterats med fem framtidsbilder och nio övergripande mål.

Figur: Luleå kommuns nio övergripande mål har direkt koppling till Agenda 2030. Agenda 2030 är en plan för hur alla FN:s medlemsstater tillsammans kan skapa en mer hållbar värld och uppnå Globala målen till 2030.

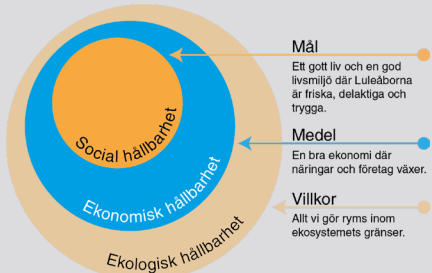
Övergripande mål och Agenda 2030

Luleå kommuns nio övergripande mål som antogs av kommunfullmäktige 2019 visar Luleå kommuns långsiktiga uppdrag i förhållande till visionen. De övergripande målen har tydliga kopplingar till Agenda 2030. Uppföljning av målen sker utifrån indikatorer som därmed kommer att visa hur vi bidrar till att nå även de globala målen.

Hållbar utveckling

För Luleå kommun innebär hållbar utveckling att se till att våra barn kan leva i en jämlik och växande kommun, i harmoni med naturen. Hållbarhet är också att ha ett långsiktigt perspektiv så att vi inte gör något idag som försämrar för framtidens generationer.

Hållbar utveckling brukar delas in i tre delar som är beroende av varandra. Det är ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet. Kommunens mål är att de som bor i Luleå ska ha ett gott liv utan att göra det sämre för andra människor eller naturen. Luleå ska vara en stark kommun som kan ta hand om sina invånare.

Förhållande till andra mål, planer och program

Program till Vision Luleå 2040 – översiktsplan

Luleå kommuns översiktsplan, Program till Vision Luleå 2040 antogs av kommunfullmäktige i september 2021. Ställningstaganden i översiktsplanen har varit vägledande för utvecklingsplanen. Översiktsplanen anger principer och förhållningssätt för bland annat:

- barn och ungas uppväxtvillkor,
- delaktighet och förutsättningar för ett aktivt civilsamhälle,
- platser och funktioner för fritid och rekreation,
- natur- och kulturvärden,
- bostadsförsörjning och bostadskvalitet,
- hållbara transporter och
- näringslivsutveckling och arbetsmarknad.

Principerna i gällande översiktsplan ska läsas tillsammans med utvecklingsplanen för Porsön.

Rekommendationerna för mark- och vattenanvändning för Porsön i översiktsplanen ersätts av utvecklingsplan för Porsön.

Agenda 2030

Vid FN:s toppmöte den 25 september 2015 antog världens stats- och regeringschefer 17 globala mål och Agenda 2030 för hållbar utveckling. Genom Agenda 2030 har världens länder åtagit sig att från och med den 1 januari 2016 till år 2030 utrota fattigdomen och hungern överallt, bekämpa ojämlikheter inom och mellan länder, bygga fredliga, rättvisa och inkluderande samhällen, skydda de mänskliga rättigheterna och främja jämställdhet och kvinnor och flickors egenmakt samt säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser. Världens länder har beslutat att skapa förutsättningar för en inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt och anständigt arbete för alla med hänsyn till olika nivåer av nationell utveckling och kapacitet.

Utvecklingsplanen hanterar framför allt följande mål:

Mål 10. Minskad ojämlikhet, delmål 10.2 Främja social, ekonomisk och politisk inkludering, som innebär att alla människor, oavsett ålder, kön, funktionsnedsättning, ras, etnicitet, ursprung, religion eller ekonomisk eller annan ställning, blir inkluderade i det sociala, ekonomiska och politiska livet.

Mål 11. Hållbara städer och samhällen, flera delmål men främst 11.4 Skydda världens kultur- och naturarv och 11.7 Skapa säkra och inkluderade grönområden för alla, som innebär att skapa tillgång till säkra, inkluderande och tillgängliga grönområden och offentliga platser, i synnerhet för kvinnor och barn, äldre personer och personer med funktionsnedsättning.

Mål 15. Ekosystem och biologisk mångfald, främst delmål 15.1 Bevara, restaurera och säkerställa hållbart nyttjande av ekosystem på land och i sötvatten, som innebär att bevara, återställa och hållbart använda ekosystem och deras ekosystemtjänster.

Nationella mål

Regeringen beslutar om nationella mål för en rad olika politikområden. Utvecklingsplanen hanterar många av målen men inte alla. Nedan redovisas de nationella mål som har särskild relevans för utvecklingsplanen.

Sociala värden

- Folkhälsopolitikens mål om boende (mål 5) och om delaktighet (mål 7).
- Jämställdhetspolitikens mål om jämn fördelning av makt och inflytande (mål 1) och jämställd hälsa (mål 5).
- Regeringen långsiktiga strategi för att minska och motverka segregation och framförallt delmål Boende som beskriver minskad boendesegregation, bra bostäder för alla och stärkt samhällsservice och Demokrati och civilsamhälle som bland annat beskriver insatser för förbättrade villkor för det civila samhället.

Bebyggelse

- Regeringens övergripande mål för bostäder och samhällsplanering är att Sverige ska ha en långsiktig och hållbar bostadspolitik för alla samt en väl fungerande bostadsmarknad i hela landet. Detta innebär bland annat att en långsiktigt god hushållning med naturresurser och energi främjas, att bostadsbyggande och ekonomisk utveckling underlättas och att ha långsiktigt välfungerande bostadsmarknader.
- Kulturpolitikens mål för kulturmiljöer och framför allt målet om ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas samt att kulturmiljön tas till vara i samhällsutvecklingen.
- Arkitekturpolitikens övergripande mål som innebär att arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön.
- Den regionala utvecklingspolitikens mål är utvecklingskraft med stärkt lokal och regional konkurrenskraft för en hållbar utveckling i alla delar av landet. Utvecklingsplanen hanterar främst det strategiska området innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande i hela landet.

Transport

- Transportpolitikens övergripande nationella mål är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet. Målet innebär ett funktionsmål och ett hänsynsmål.
- Utvecklingsplanen hanterar främst funktionsmålen om ökad trygghet och barns möjligheter att själva på ett säkert sätt använda transportsystemet, och vistas i trafikmiljöer samt ökade förutsättningarna för att välja kollektivtrafik, gång och cykel i förhållande till hänsynsmålen om säkerhet, miljö och hälsa.

Miljö, natur och klimat

Miljöpolitikens övergripande mål kallas generationsmålet och definierat av riksdagen. Målet är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Tillsammans bildar generationsmålet, miljömålen med sina preciseringar och etappmålen miljömålssystemet.

Riksdagen har även beslutat om 16 miljökvalitetsmål. Dessa är:

1

2

3

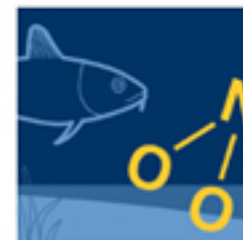
4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. Bara naturlig försurning
4. Giftfri miljö
5. Skyddande ozonskikt
6. Säker strålmiljö
7. Ingen övergödning
8. Levande sjöar och vattendrag
9. Grundvatten av god kvalitet
10. Hav i balans samt levande kust och skärgård
11. Myllrande våtmarker
12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. Storslagen fjällmiljö
15. God bebyggd miljö
16. Ett rikt växt- och djurliv

Regional utveckling

Regionens strategiska utveckling beskrivs i Regional utvecklingsstrategi för Norrbotten 2030. Där beskrivs fyra prioriterade insatsområden med effektmål och indikatorer. De prioriterade insatsområdena är Hög livskvalitet i attraktiva livsmiljöer, Hållbara transporter och tillgänglighet, Flexibel och väl fungerande kompetensförsörjning samt Smarta, hållbara innovationer och entreprenörskap.

Utvecklingsplanen omfattar följande utvecklingsområden:

- Att bidra till befolkningsökning genom ökat utbud på arbetsmarknaden, ökad livskvalitet och attraktiva boenden.
- Natur-, kultur-, idrotts- och fritidsaktiviteter som bidrar till ett sammanhållande kitt för samhället
- Att utveckla nya näringar för ett breddat näringsliv genom att skapa fler innovativa miljöer, där aktörer från näringsliv, universitetet och högskolor, forskningsinstitut, offentlig sektor och idéburna organisationer samlas för att skapa nya innovationer.

Övriga kommunala planer och program

Grönplan

Grönplanen (antagen 2020) har sin utgångspunkt i Luleå Vision 2040 och utgör ett planeringsunderlag i kommunens arbete med grön- och blåstrukturen. Syftet med grönplanen är att bevara, stärka och utveckla attraktiva offentliga miljöer och tillgång till natur, parker och mötesplatser för en hållbar, trygg och klimatanpassad stadsbygd. Vidare ska grönplanen säkerställa förutsättningar för biologisk mångfald och bidra till att uppfylla nationella miljö- och folkhälsomål.

Grönplanen är ett viktigt styrdokument för planering, byggande och förvaltning samt för drift och utveckling av park och natur. Med fokus på ekosystemtjänster ger grönplanen ett fördjupat kunskaps- och planeringsunderlag för nuläget och utvecklingen över tid samtidigt som förståelsen för grönstrukturens kvalitet och värden ökar. Grönplanen ger vägledning för en välfungerande och mångfunktionell grönstruktur.

Dagvattenplan

Dagvattenplanen syftar till att ge verktyg för en mer hållbar och välfungerande dagvattenhantering. Fokus är vattenkvalitet och kvantitet samtidigt som dagvattenplanen ger riktlinjer för att hantera klimatförändringar i ett tätare Luleå. Syftet är också att tydliggöra ansvarsfördelning för dagvattenhantering. Dagvattenplanen gäller vid all ny- och ombyggnation samt för åtgärder i den befintliga miljön.

Riktlinjer för bostadsförsörjning

Kommunfullmäktige ska enligt bostadsförsörjningslagen anta riktlinjer för bostadsförsörjningen varje mandatperiod. I juni 2022 antog kommunfullmäktige ett bostadsförsörjningsprogram vilket motsvarar det lagstiftningen kallar riktlinjer för bostadsförsörjning. Bostadsförsörjningsprogrammet är ett strategiskt och vägledande dokument vad gäller bostadsbyggande och utvecklingen av bostadsbeståndet i den kommunala planeringen.

Målsättningen för kommunens bostadsförsörjning är:

- Fler bostäder för framtiden bland annat genom ständig planberedskap för 2500 bostäder och blandning av upplåtelseformer.
- Vidareutveckla det befintliga bostadsbehovet exempelvis genom utveckla arbetet med kommunala lokaler.

- Bostäder för allas behov bland annat genom fler gruppboendestäder och trygghetsboenden.
- Främja möjligheten att bo på landsbygderna bland annat genom ökad kompetens gällande kommunalt byggande.
- Utveckling av attraktiva bostäder exempelvis genom att ta tillvara och framhäva ett områdes kvaliteter.

Riktlinjer för klimatanpassning

Riktlinjerna togs fram 2015 och bygger på beräknade klimatförändringar fram till 2100, IPCCs scenario RCP 8,5 och fakta från SMHI och länsstyrelsen i Norrbotten.

Sammanfattningsvis beskriver riktlinjerna att framtidens klimat i Luleå kommer att utvecklas mot att bli varmare och blötare. Den tydligaste förändringen är att medeltemperaturerna för både år och årstider kommer att höjas med flera grader. Framför allt vintern kommer att bli varmare. Nederbörden kommer att öka över hela året.

Riktlinjerna anger:

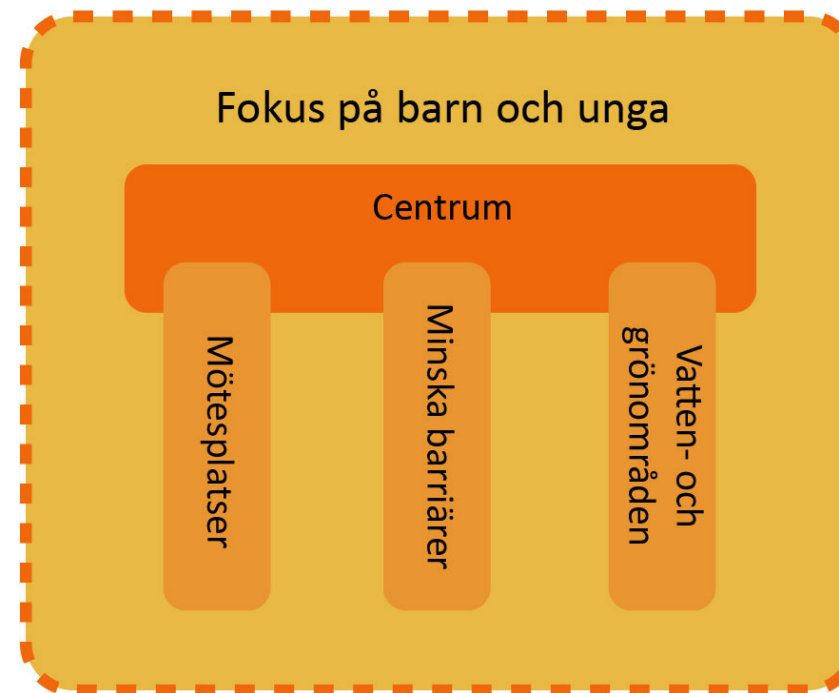
- krav på markanläggningar, byggnader och övrig infrastruktur i områden med risk för översvämningar,
- fördröjning av dagvatten och fria vattenvägar till närmaste recipient,
- ett vatten- och avloppssystem som planeras för ökade nederbörds mängder samt
- att bostäder för särskilda riskgrupper samt offentliga platser förses med anordningar för att undvika höga temperaturer.

Avgränsning

Utvecklingsplanen beskriver utvecklingen i stadsdelen fram till 2040.

Den geografiska avgränsningen baseras på de utvecklingsområden som identifierats som särskilt viktiga i den inledande studien. Utvecklingsplanen hanterar i olika omfattning och detaljeringsgrad områdena Porsösundet, Porsöberget, Stranden, Udden och centrum samt universitetsområdet, Ytterviken, Luleå Science Park och Vänortsvägen.

Arbetet med utvecklingsplanen har fokuserat på fem ämnesområden som i den inledande studien har identifierats som mest avgörande för utvecklingen på Porsön. Arbetet har fokuserat på gruppen barn och unga samt Porsö centrum som prioriteras för insatser för utveckling av mötesplatser, minska barriärer och öka tillgängligheten till grön- och vattenområden.

Översiktskarta. Vit, streckad markering visar den geografiska avgränsningen för utvecklingsplanen. Ortofoto: Blom, Luleå kommun

Historia och nuläge

Porsön bebyggdes på 1800 och var fram till 1970 en jord- och skogsbruksbygd med ett par gårdar. Från 1930 till mitten av 1970 fanns en växtförädlingsanläggning i anslutning till Porsögårdarna. På gården utvecklades bland annat tidigt korn, havre, klöver och potatis.

1971 inrättades dåvarande högskolan i Luleå vilket kom att förändra Porsön för all framtid. Samma år

upprättades ett stadsplaneförslag för industriområde och bostadsområde på Porsön. Programmet skulle säkerställa en hög standard på boendemiljön i området där hänsyn tagits till såväl teknologiska, estetiska, sociala och ekonomiska behov. Ett tydligt mål i planförslaget för Porsön var att bostadsbyggandet skulle underlätta och bredda kontaktmönstret för människor genom att planera en intim och personlig miljö. Det föreslagna centrumområdet var tänkt som ett så kallat

integrerat servicecentrum med dubbelnyttjade lokaler. Stor vikt lades vid att skapa trafiksäkra gång- och cykelkontakter mellan barnstuga och lekplatser.

Porsön byggdes ut i snabb takt och den äldre bebyggelsen fick stryka på foten. År 1974 flyttade de första familjerna in i HSB:s nyuppförda loftgångshus på området Udden på Porsön, och året därpå, 1975, stod skola, fritidsgård, bagarstuga och bibliotek färdigt och kyrkan, vårdcentralen och butikerna invigdes under 1976.

1983 startade Luleå Science Park i en liten byggbarack, 1988 Teknikens hus och 1989 flyttade det första företaget in i Aurorum. Luleå Science Park har under åren utökats organiskt när företag har vuxit och expanderat. Idag finns drygt hundra företag på området och parken är en av Sveriges största teknikparker. En av de största utmaningarna just nu är tillgången till kontorsyta.

1997 ändrade Luleå tekniska högskola namn till Luleå tekniska universitet. Ett namnbyte som bekräftar den universitetsstatus Högskolan i Luleå haft under många år. Universitetsområdet har förändrats och utvecklats sen uppförandet och står idag inför upprustning, då de tidiga byggnaderna har byggnadstekniska brister i form av bland annat fuktrelaterade problem. Universitetet har haft en stark inverkan på byggnadsutvecklingen i området och är en stor anledning till Porsöns framväxt.

Porsöns struktur är i stort sett intakt sedan stadsdelen byggdes ut på 1970-talet. Området präglas av centrumområdet med höghusbebyggelse och övriga delar med byggnader med huvudsakligen två våningar. Stadsdelen präglas även av mycket grönska mellan husen och trafikseparering. Under 2000-talet har ny bebyggelse, framför allt studentbostäder, tillkommit

Porsögårdarna i slutet av 1950-talet. Idag består området av studentbostäder. Ladugården och bostadshuset till höger finns kvar; huset används till studentbostäder och ladugården är till förvaring. Ur boken "Björnsbyn - en medeltida by med anor". "Fotograf okänd. Luleå kommuns stadsarkiv."

på Vänortsvägen, norr om universitetet och inne på universitetsområdet.

Viss renovering av bebyggelsen i stadsdelen har genomförts men många byggnader och allmänna ytor är i stort behov av renovering, inte minst centrumområdet och universitetet. Det finns även ett stort tryck på att tillskapa ytterligare platser för fler verksamheter och bostäder på Porsön.

Porsön idag

Porsön har många ansikten. Porsön är campus med universitet, akademiker, studenter och studentliv. Porsön är bostadsområde för många vanliga Lulebor. Porsön är även industrier och centrum för teknikutveckling och entreprenörskap.

Men framför allt är Porsön en geografisk plats där livet för tusentals människor pågår. Där man arbetar sena kvällar, där man är föräldraledig, där man släpar hem matkassar från affären eller springer till bussen. Det är platsen för lek, fotboll, skridskor och skidor. Platsen för gameing, bärplockning och grillning. Där bor professorer, studenter, elektriker, tjänstemän, lärare och säljare. Där bor sjuka och arbetslösa, föräldrar och barn, unga och gamla. Där börjar barnen skolan och där firar snart vuxna studenten. Där pågår festen till klockan fyra på morgonen, där somnar trötta föräldrar framför Idol.

Porsön är även i viss mån en splittrad stadsdel. Både i social mening och i fysisk mening, där stora vägar bildar barriärer, där strukturen inte uppmuntrar till möten mellan olika grupper av människor.

”Befolkningen flyttar ständigt vidare. Alla är upphettade individer, men ingen hinner värma upp och bota området från sin plåga innan de är på väg därifrån igen. Ingen hinner borra ner sina rötter och starta hembygdsföreningar, arrangera internationella matfestivaler eller vad man nu brukar göra för att skapa den ack så åtråvärda lokala förankringen. Genom Porsön drar ett korsdrag som tar med sig betydelse och liv. Människor flyttar ut, nya människor in. De enda mötesplatserna som tas i bruk är de rödvita busshållplatserna längs bilvägen som skär genom bebyggelsen. Där möts man. Kanske då en återhållsam nick, kanske något ord, sedan tystnad.”

Ur Efter arton, TEG PUBLISHING © Anders Teglund och Sven Teglund 2010

Utvecklingsinriktning

Porsön 2040. Porsön är en stark och livskraftig stadsdel med unik mångfald och ett rikt samhällsliv. Mötesplatser i Porsö centrum är stadsdelens hjärta och de omkringliggande grön- och vattenområdena är dess lungor. Porsöns identitet är kontrasterna och mångfalden av människorna som bor, arbetar, studerar och besöker stadsdelen. Detta synliggörs med tydliga entréer och gestaltning som bygger på historia och framtid, dialog och samverkan, urbanitet och natur.

Porsön är Luleås skyltfönster för kunskap, utveckling, forskning och innovation. Universitetet lockar studenter och besökande från när och fjärran som för vidare berättelsen om Porsön och Luleå.

För att Vision Luleå 2040 ska bli verklighet krävs insatser och kreativt tänkande på flera olika håll. Genomförandet av utvecklingsplan Porsön är en del av detta, som förväntas leda till ökad jämlikhet mellan grupper, ökat deltagande i samhällslivet, ökad trivsel och stolthet samt ökad attraktionskraft för företagsetableringar. Utvecklingsinriktningen beskriver långsiktiga intentioner i grova drag och utvecklingsinsatser som är särskilt viktiga på Porsön.

Fotograf: Frank Rizo

”Porsön är Luleås skyltfönster för kunskap, utveckling och innovation. Det är en stark och livskraftig stadsdel med unik mångfald och ett rikt samhällsliv.

Platsens identitet

En ort, en stad eller en stadsdel är mer än en geografisk plats på kartan. Det är en plats med en egen identitet som skapats av människorna. Det är individuella upplevelser, känslor, aktiviteter, natur och bebyggelse som flätas samman och bildar en berättelse om platsen. Platsidentitet utgör en del av social hållbarhet genom värden så som trivsel, gemenskap och en känsla av tillhörighet.

Porsön har många ansikten. Porsön är campus med universitet, akademiker, studenter och studentliv. Porsön är bostadsområde för många ”vanliga” Lulebor. Porsön är även industrier och centrum för teknikutveckling och entreprenörskap. Men framför allt är Porsön en geografisk plats där livet för tusentals människor pågår.

I dialog med barn framkommer att många tycker att Porsön saknar en egen identitet. Både barn och de strukturer som barn verkar i klumpas ihop med den närliggande stadsdelen Björkskatan. Det finns ett behov av att synliggöra Porsön som den unika stadsdel den är i sig själv. Detta ska göras genom samverkan och dialog, fler platser för möten och genom utveckling av näringsliv, universitetet och bostäder som framhäver Porsöns unika värden.

Samverkan och dialog

På Porsön finns många krafter som tillsammans kan bidra till utveckling av platsen. Näringslivet och universitetet har etablerade former för samverkan som bidrar till innovation, nya företag och jobb. Det civila samhället och samverkan mellan olika aktörer behöver dock stärkas så att fler kan få chans att delta i samhällslivet och uttrycka sin mening. Utveckling av den fysiska miljön, verksamheter och det civila samhället ska ske genom etablerade former för strukturerad samverkan mellan kommun, fastighetsägare och andra aktörer.

Utvecklingen ska bygga på dialog med boende på Porsön. Särskilt viktiga grupper för dialog är barn och unga samt studenter. Det ska finnas etablerade former för dialog och information för att skapa förutsättningar för dessa grupper att komma till tals och påverka stadsdelens utveckling.

Mötesplatser

Vår förmåga att som grupp möta samhällsutmaningar är beroende av vår relation till andra människor. Detta brukar ibland kallas för socialt kapital. Ett starkt socialt kapital skapas genom olika typer av möten mellan människor. Det kan vara i det offentliga rummet, på gator och torg eller på mer avgränsade platser som ett kafé eller kontoret. Ett rikt utbud av mötesplatser skapar förutsättningar för olika typer av möten.

På Porsön finns viktiga platser för möten som har pekats ut i dialoger. Det är bland annat universitetet, Teknikens hus, skolan och förskolorna. Det framgår dock även att man saknar andra typer av mötesplatser.

Den långsiktiga intentionen för utvecklingen på Porsön är att tillskapa och utveckla mötesplatser av olika storlek och olika karaktär, både inomhus och utomhus. Utvecklingen innebär att Porsöns olika delar med bostäder, universitet och näringsliv länkas samman genom platser för möten, rörelse och vistelse.

Området mellan campus och Porsö centrum prioriteras för utveckling till Porsöns huvudsakliga mötesplats utomhus, en urban plats med ett myller av människor som både möjliggör transport och vistelse. Mellan campus och Science Park skapas också en plats där människor möts. Dessa platser blir fokuspunkter i området som kompletteras av mindre platsbildningar i huvudstråkets riktning.

Skogen i anslutning till Porsöberget och stranden mot Björbyfjärden är särskilt viktiga utvecklingsområden för rekreation och tillgång till vattenområden.

Även biblioteket i Porsö centrum är en viktig mötesplats där förmedling av litteratur, kultur och läsfrämjande står i centrum. Mötesplatsen ska även bidra till att stärka den offentliga närvaron i området, stärka det civila samhället och skapa förutsättningar för fler aktörer att bidra till Porsöns utveckling och stärka boendes delaktighet.

Akademi och näringsliv

Luleå tekniska universitet har varit under ständig utveckling sedan starten 1971. Antalet utbildningar och forskningsområden har ökats och breddats och idag är universitetet en av Luleås största arbetsplatser med nästan 1 800 anställda och 17 200 studenter på fyra orter. Studenterna kommer från hela landet och de flesta finns i Luleå.

Universitetet är viktigt för Luleås och Norrbottens utveckling och en starkt bidragande faktor för den gröna omställningen av basindustrin som just nu pågår.

Studenterna är en särskilt viktig grupp - inte minst för den kompetensförsörjning som är en stor utmaning i hela norra Sverige. För att studenterna ska välja att stanna kvar efter avslutad utbildning och bidra till utvecklingen i regionen är det viktigt att kunna erbjuda attraktiva miljöer för boende, arbete och företag.

Universitetet står återigen i startgroparna för att utvecklas ytterligare med moderna studie- och forskningsmiljöer som ställer krav både på inomhus- och utomhusmiljön. Universitetet ska ges möjlighet att

utvecklas och expandera. Utvecklingen ska ske med hänsyn till platsens och byggnadernas unika arkitektoniska värden. Entrén till campusområdet i korsningen Universitetsvägen - Vintergatan med utblick mot Universitetsheden ska tydliggöras genom gestaltning och funktioner för kommunikation.

Luleå tekniska universitet och näringslivet på Porsön och i Luleå har ett väl utvecklat samarbete. För att kunna ta tillvara på all den innovationskraft och det företagande som samarbetet medför behövs mer plats för verksamheter i anslutning till Science Park och till universitetet. Mer plats för näringslivets utveckling ska säkerställa fortsatt innovation och skapa möjligheter för utveckling av befintliga och nya företag.

Förbättrade kopplingar och ny bebyggelse

Porsön präglas av tydligt definierade områden som skiljs från varandra av vägar som uppfattas som barriärer. Porsön är även avskärmat från omkringliggande stadsdelar av vatten och verksamhetsområden. Förändring och förädling av gator, bebyggelse, naturområden och kommunikationsstråk ska leda till förbättrade kopplingar inom området och till närliggande stadsdelar.

På Porsön finns behov av ny bebyggelse för verksamheter, kontor, universitetets utveckling och bostäder. Ny bebyggelse ska bidra till ökad blandning av bostadstyper och ökade förutsättningar för flyttkedjor samt bibehållen eller utökad service i området. Ny bebyggelse ska främst tillkomma genom förtätning och komplettering av befintliga strukturer. Området kring Porsö centrum är särskilt viktigt för utveckling av bostäder, lokaler för verksamheter och service och för åtgärder för förbättrade kopplingar inom stadsdelen.

För att attrahera fler företag till Porsön behövs attraktiva miljöer med utökad service i form av restauranger, caféer, kiosk och hotell. Det behövs även förutsättningar för att tillgodose verksamheters rörlighet och flexibilitet. Detta ska ske genom att utveckla och förädla campus, Science Park samt Ytterviken och genom att planera nya områden för kontor, service och bostäder längs med Haparandavägen.

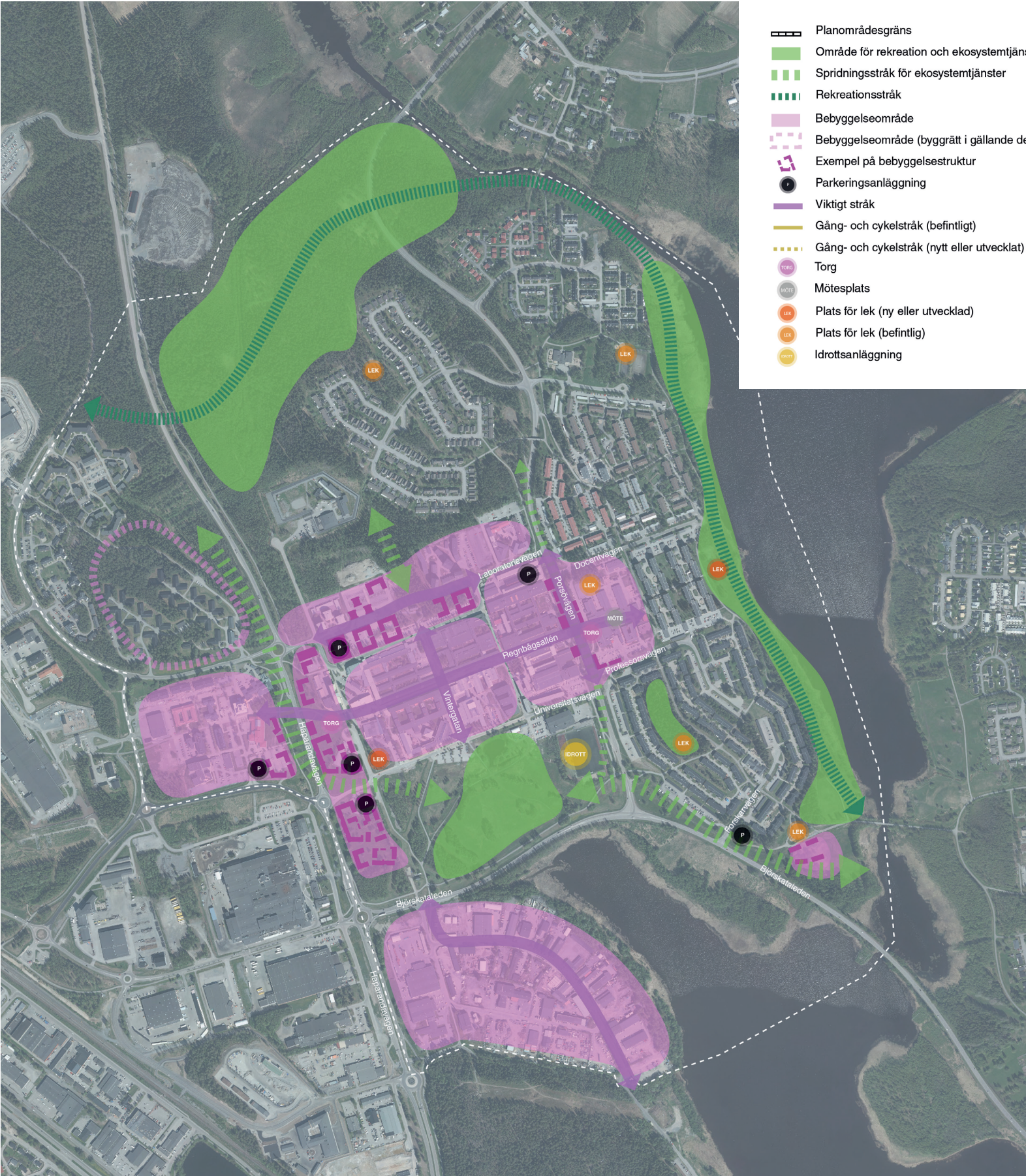
Porsön har relativt låg bebyggelse och väl definierade områden med tydlig bebyggelsestruktur. Varje del av Porsön hålls samman genom byggnadsform, färgsättning eller byggnadernas placering. Det ger Porsöns delområden en stark egen karaktär som bör bevaras.

Ny bebyggelse ska definiera stadsdelen vid infarterna och framhäva Porsöns karaktäristiska bebyggelsestruktur och platsens identitet.

UTVECKLINGSDIRIKTION PORSÖN 2040

TECKENFÖRKLARING

- Planområdesgräns
- Område för rekreation och ekosystemtjänster
- Spridningsstråk för ekosystemtjänster
- Rekreativstråk
- Bebyggelseområde
- Bebyggelseområde (byggrätt i gällande detaljplan)
- Exempel på bebyggelsestruktur
- Parkeringsanläggning
- Viktigt stråk
- Gång- och cykelstråk (befintligt)
- Gång- och cykelstråk (nytt eller utvecklat)
- Torg
- Mötesplats
- Plats för lek (ny eller utvecklad)
- Plats för lek (befintlig)
- Idrottsanläggning

Centrumområdet

Centrumområdet omfattar nuvarande Porsö centrum och östra delarna av campus. I området finns skola och förskola med tillhörande skolgård. Det finns också mataffär, gym, bibliotek, frisör, pizzeria och en kyrka samt universitetslokaler som är under omvandling för annan verksamhet. Mellan de båda områdena löper Porsövägen. De allmänna ytorna i området så som torg och gångvägar har varit i stort behov av upprustning. Regnbågsallén och stråkets förlängning genom Porsö centrum har delvis renoverats och försetts med ny beläggning och möblering i form av sittplatser och cykelparkeringar. Arbetet planeras färdigställas i när-tid.

Bebyggelsen i Porsö centrum består av fyra, funktionsindelade, solida huskroppar med rött tegel som huvudsakligt fasadmateriäl. Mellan den lågskaliga bebyggelsen bildas småskaliga gågator med mänskliga proportioner. Bebyggelsen på campus består av stora byggnadskroppar i två våningar som bildar ett rutnät.

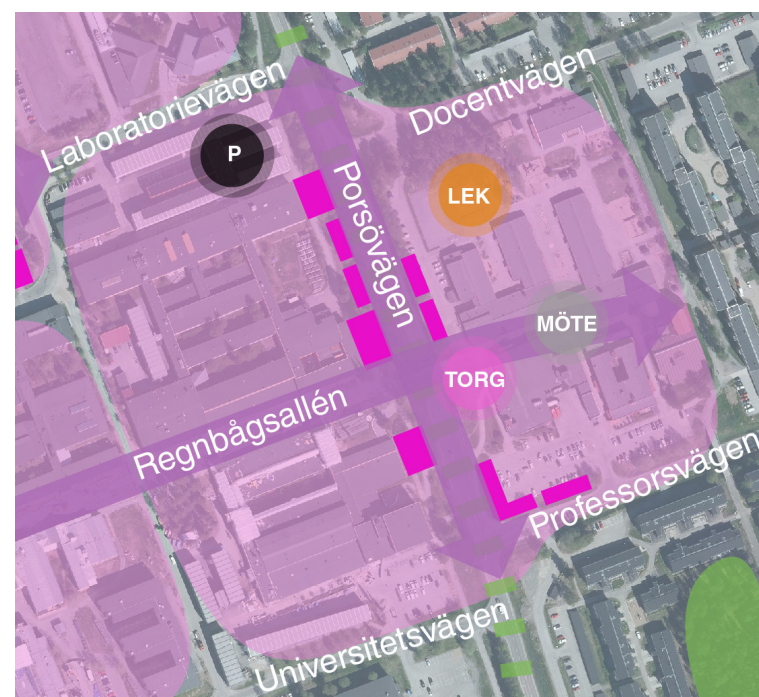
Det raka, oavbrutna huvudstråket som löper genom hela campusområdet, över Porsövägen och genom halva centrumområdet bryts av med ett litet torg i centrumområdets mittpunkt. Södra entrén in till Porsö centrum nås från Professorsvägen via en stor parkeringsyta som huvudsakligen är till för besökare till verksamheterna. Befintliga byggnader vänder sig främst mot huvudstråket med entréer och fönstersättning. Byggnadernas orientering och entréernas placering bidrar till känslan att man kommer till en baksida.

Porsövägen, Docentvägen och Professorsvägen som löper runt om och genom området bryter kopplingen mot närliggande bebyggelse och uppfattas av gående och cyklister som barriärer. De stora öppna ytorna, odefinierade gångstråk i centrums ytterkanter och de stora vägområdena skapar barriärer som begränsar tillgängligheten och skapar en negativ upplevelse av platsen. Stigar kring Porsö centrum vittnar om ett behov av att kunna korsa gatorna på andra platser än de avsedda.

Centrumområdet har goda kollektivtrafikförbindelser och hög turtäthet.

Området kommer i framtiden vara en sammanhållen plats för möten mellan människor, service, verksamheter och kommunikation som har utvecklats med stor hänsyn till den ursprungliga karaktären. Porsövägen byggs om till en gata som samlar alla trafikslag, gående, cykel-, buss- och biltrafik, med flera möjliga och trafiksäkra passager för gående och cyklister. Gatan kantas av byggnader som både tillför nya mål-

punkter och ramar in gaturummet. Den nya bebyggelsen omfattar både bostäder för mellan 200 och 300 personer och lokaler för verksamheter som bidrar till ökat underlag för de verksamheter som finns i centrumområdet. Regnbågsallén och stråkets förlängning genom Porsö centrum länkar samman hela området och befintliga platser utvecklas med olika funktion och karaktär. Skolan och biblioteket har tydliga roller i stadsbilden. Skolgården är en plats för lek även efter skoltid och biblioteket är en plats där människor tar del av litteratur och kultur tillsammans.

UTVECKLING SINRIKTNING PORSÖN 2040

TECKENFÖRKLARING

- Planområdesgräns
- Område för rekreation och ekosystemtjänster
- Spridningsstråk för ekosystemtjänster
- Rekreatiionsstråk
- Bebyggelseområde
- Bebyggelseområde (byggrätt i gällande detaljplan)
- Exempel på bebyggelsestruktur
- Parkeringsanläggning
- Viktigt stråk
- Gång- och cykelstråk (befintligt)
- Gång- och cykelstråk (nytt eller utvecklat)
- Torg
- Mötesplats
- Plats för lek (ny eller utvecklad)
- Plats för lek (befintlig)
- Idrottsanläggning

Porsövägen

Den föreslagna framtida utformningen av Porsövägen är en gata med tydligare stadskaraktär, mer integrerad med omgivande gator, platser och stråk. Porsövägen höjs upp i nivå med omgivande mark och gatan byggs om för att få plats med körfält för motorfordon i båda riktningarna, utrymme för busshållplats, parkering, trädplantering och belysning och utrymme för gång- och cykel på båda sidor. Högsta tillåtna hastighet sänks till 30 km/h, vilket stöds av gatans utformning. Föreslagen förändring ger möjlighet för gående och cyklister att färdas längs med vägen, samt fler ordnade, säkra passager över Porsövägen. Detta innebär att flödet av oskyddade trafikanter fördelas på fler korsningspunkter vilket inverkar positivt på framkomligheten för alla trafikslag.

En upphöjd gata skulle också medföra möjligheter att exploatera närmare vägen, då slänterna försvinner och vägområdet smalnar av från ca 38 meter till ca 28 meter. Porsövägen skulle fortfarande utgöra en viss barriäreffekt för oskyddade trafikanter, men det skulle inte upplevas lika tydligt.

För att säkerställa god framkomlighet och en hög säkerhet för oskyddade trafikanter är en tydlig utformning av gaturummet och sänkt fordonshastighet viktigt. Den föreslagna framtida utformningen av Porsövägen stärker och tydliggör förlängningen av Regnbågsallén, ger ett mer attraktivt Porsö centrum som är bättre integrerat med Campus, med bibehållen framkomlighet för bilister och förbättrad framkomlighet för oskyddade trafikanter.

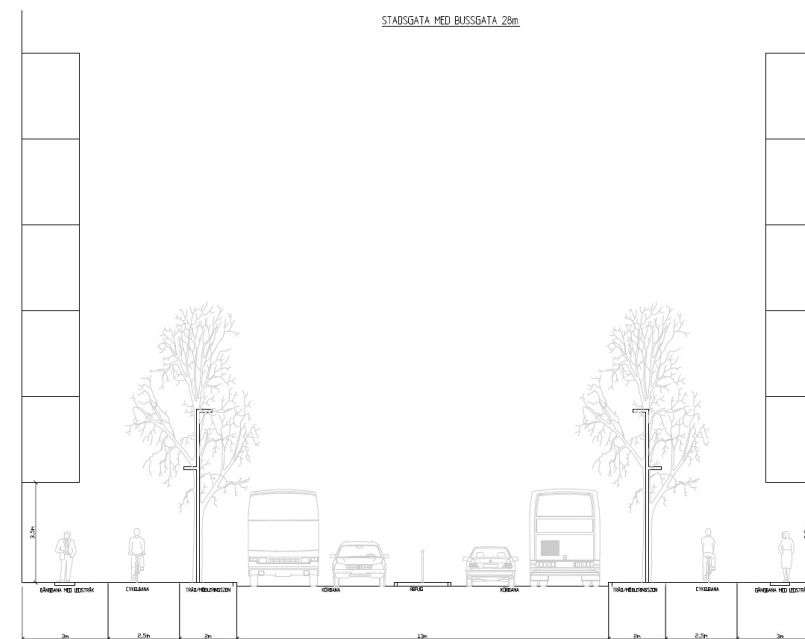

Illustration Porsövägen, gatusektion stadsgata med bussfält. 30 km/h.

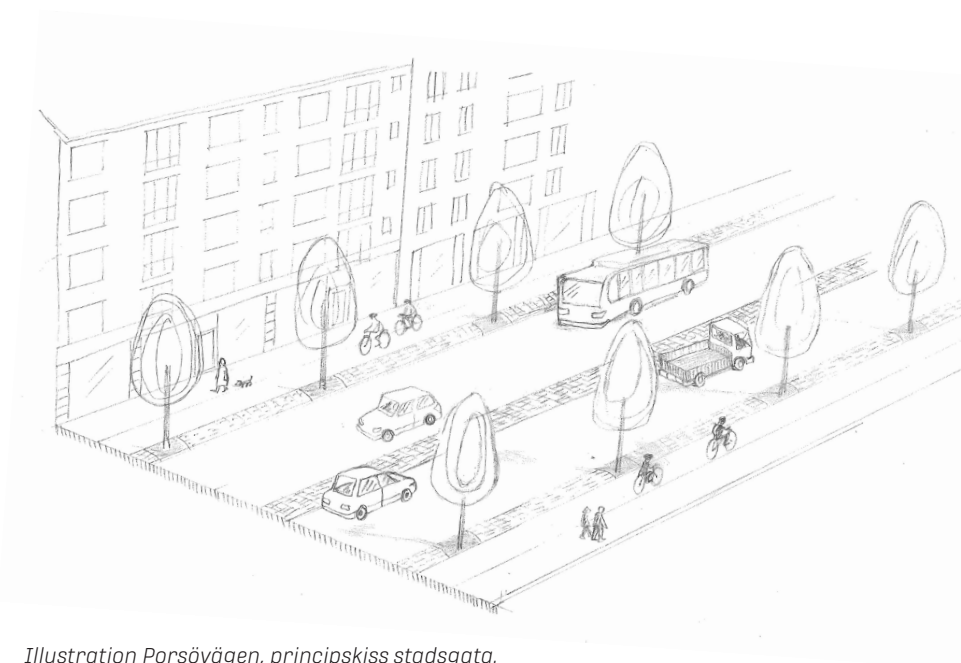
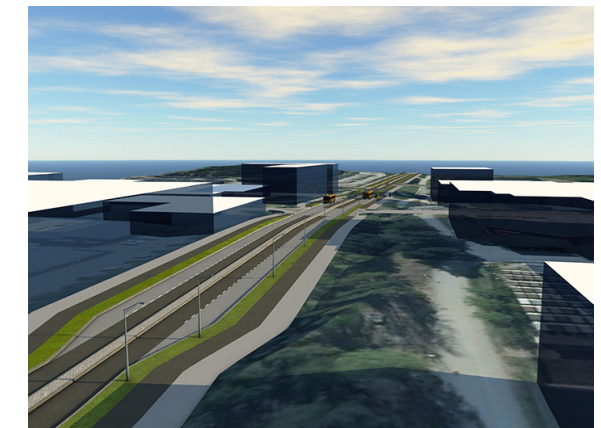

Illustration Porsövägen, principskiss stadsgata.

3D-illustration/principskiss: Porsövägen ombyggd och upphöjd. sett norrifrån, med centrum till vänster och campus till höger i bild. Fler ordnade passager i plan medför ökad framkomlighet för oskyddade trafikanter.

3D-illustration/principskiss: Porsövägens korsning med Regnbågsallén, passagen från campus mot centrum.

Campusområdet

Arkitekturen är ett av campusområdets starkaste kännetecken och en viktig del i universitetets identitet. Bebyggelsen består av stora byggnadskroppar i omkring två våningar. I campusområdets yttre kanter har under åren en gradvis högre bebyggelse uppförts, bland annat det före detta kårhuset i områdets västra del och studentbostäder strax norr om campus.

Byggnaderna bildar ett rutnät med Regnbågsallén som en axel genom området. Regnbågsallén är huvudsakligt stråk för gående genom campus och en mötesplats. Stråket länkar samman campus med Porsö centrum i öster och Luleå Science Park i väster. Regnbågsallén har nyligen rustats upp och försetts med ny beläggning och möblering i form av sittplatser och cykelparkeringar.

I söder tar den naturliga parkmiljön på Universitetsheden vid och i norr avgränsas området av Laboratorievägen. Både byggnaderna och utemiljön har på senare år visat sig vara i stort behov av renovering och utveckling för att uppnå hälsosamma och moderna utbildningsmiljöer.

Campusområdet har goda kollektivtrafikförbindelser och hög turtäthet.

Området kommer i framtiden förtätas med ny bebyggelse för utbildning och forskning samt för universitetsanknutna verksamheter och servicefunktioner för att skapa goda förutsättningar för ett bibehållet och utvecklat universitet av hög kvalitet. Förändringarna görs i samstämmighet med de ursprungliga idéerna om byggnadernas gestaltning och områdets struktur och bidrar till att minska det upplevda avståndet mellan Porsö centrum, Luleå Science Park och universitetet. Områdets gestaltning och funktioner bidrar även till att bibehålla och förstärka Vintergatan som huvudentré till campus och Regnbågsallén som områdets centrala stråk.

UTVECKLINGSDIRIGERING PORSÖ 2040

TECKENFÖRKLARING

- Planområdesgräns
- Område för rekreation och ekosystemtjänster
- Spridningsstråk för ekosystemtjänster
- Rekreativstråk
- Bebyggelseområde
- Bebyggelseområde (byggrätt i gällande detaljplan)
- Exempel på bebyggelsestruktur
- Parkeringsanläggning
- Viktigt stråk
- Gång- och cykelstråk (befintligt)
- Gång- och cykelstråk (nytt eller utvecklat)
- Torg
- Mötesplats
- Plats för lek (ny eller utvecklad)
- Plats för lek (befintlig)
- Idrottsanläggning

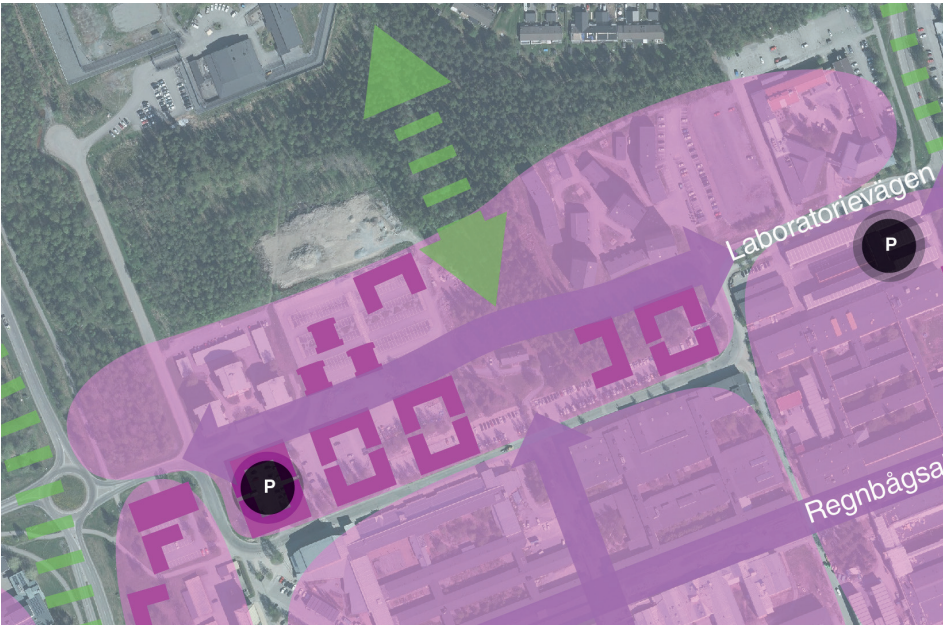
Norra campusområdet

Området norr om nuvarande campus ligger strategiskt mellan områden med bostadsbebyggelse, universitetet och Porsö centrum och utgör därmed en länk mellan Porsös olika delar. Området består i dagsläget till stor del av öppna ytor för markparkering men även till viss del bostäder, främst studentbostäder, och verksamheter. Delar av området utgörs av skogsbeklädd mark som löper vidare mot skogsområdet bakom Porsöberget och Gammelstadsviken.

I området finns även Wibergsgården, en gård med anor från 1600-talet som är flyttad till platsen. Gården spelar en viktig roll för universitetet och används bland annat för representation och vid högtider.

Väster om området finns Porsögårdarna och Vänortsvägen med ett stort antal studentbostäder. Boende på Vänortsvägen har sin huvudsakliga service i Porsö centrum och möjligheterna att gå, cykla eller åka kollektivt genom campusområdet är särskilt viktiga.

Norra campusområdet bebyggs på sikt med lokaler för universitetsrelaterad verksamhet samt mindre service kopplad till universitetet och bostäder för mellan 200 och 300 personer. För att möjliggöra förtätning föreslås att parkering samlas i parkeringsanläggningar. Fler boende på Porsön innebär ökat behov av service. I området bör därför skapas förutsättningar för service i form av förskola. För att möjliggöra för effektiv kollektivtrafik och förbättrade förutsättningar för cykeltrafik föreslås en ny väg i östvästlig riktning som ska ersätta Laboratorievägens funktion. Läge och utformning av den nya vägen behöver utredas vidare. Det finns risk för att den nya vägen påverkar intrycket av Wibergsgården negativt och därför är det viktigt att ta hänsyn till områdets betydelse som strategisk länk för ekosystemtjänster. Ett stråk av skog bevaras norr om Wibergsgården för att koppla mot skogsområdet på Porsöberget och vidare till Gammelstadsviken.

UTVECKLINGSSINRIKTNING PORSÖN 2040

TECKENFÖRKLARING

	Planområdesgräns		Viktigt stråk
	Område för rekreation och ekosystemtjänster		Gång- och cykelstråk (befintligt)
	Spridningsstråk för ekosystemtjänster		Gång- och cykelstråk (nytt eller utvecklat)
	Rekreatiionsstråk		Torg
	Bebyggelseområde		Mötesplats
	Bebyggelseområde (byggrätt i gällande detaljplan)		Plats för lek (ny eller utvecklad)
	Exempel på bebyggelsestruktur		Plats för lek (befintlig)
	Parkeringsanläggning		Idrottsanläggning

Längs med Haparandavägen

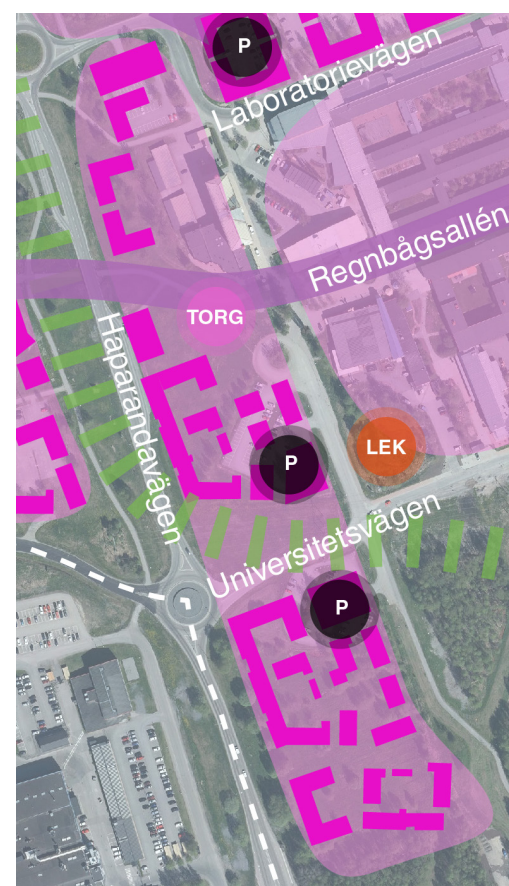
Området längs med Haparandavägen är i stort sett obebyggt och består till stor del av öppna gräsytor och delvis skog eller enstaka träd och buskar samt hårdgjorda ytor för markparkering. Genom området löper en kraftledning. De gröna ytorna ingår som en del av en viktig spridningskorridor för växt- och djurliv i den övergripande grönstrukturen.

Haparandavägen är en infart till Luleå med mellan 4000 och 8000 fordon per dygn (ÅMD*). I närområdet finns bland annat flera industrier, räddningstjänsten och kommunens snödeponi. Dessa verksamheter ställer krav på framkomlighet. Haparandavägens funktion som infartsväg är därför viktig att behålla.

Haparandavägen trafikeras av både lokaltrafikens och länstrafikens bussar. Busshållplatser finns på båda sidor av vägen, i direkt anslutning till området.

Området längs med Haparandavägen är betydelsefullt för Porsöns utveckling och en viktig plats för att länka samman campus med Luleå Science Park. I framtiden är området utbyggt med kontor, service och bostäder för mellan 300 och 400 personer. Gestaltningen signalerar infarten till Porsön och till campus och knyter an till den innovativa och framtidsinriktade verksamhet som bedrivs i området. Bebyggelsen skapar platser där människor vill vistas och ett torg som tydliggör kopplingen mellan campus och Science Park. Den planskilda passagen för gående och cyklister under Haparandavägen ger ett ljust och välkomnande intryck och bidrar ytterligare till att länka samman de båda delarna av Porsön.

*ÅMD betyder årsmedeldygn och är ett bedömt värde baserat på kommunens mätningar, där vi bedömer att mätningarna motsvarar ungefär trafiken under ett årsmedeldygn.

UTVECKLINGSDIRIGT PORSÖN 2040

TECKENFÖRKLARING

- Planområdesgräns
- Område för rekreation och ekosystemtjänster
- Spridningsstråk för ekosystemtjänster
- Rekreativstråk
- Bebyggelseområde
- Bebyggelseområde (byggrätt i gällande detaljplan)
- Exempel på bebyggelsestruktur
- Parkeringsanläggning
- Viktigt stråk
- Gång- och cykelstråk (befintligt)
- Gång- och cykelstråk (nytt eller utvecklat)
- Torg
- Mötesplats
- Plats för lek (ny eller utvecklad)
- Plats för lek (befintlig)
- Idrottsanläggning

Luleå Science Park

I slutet av 1980-talet planlades och byggdes Teknikbyn AURORUM som sedan har blivit Luleå Science Park. Det ursprungliga syftet med planläggningen var att skapa förutsättningar för företag och verksamheter med koppling till universitetet att etablera sig.

Luleå Science Park är Sveriges nordligaste science park och en mötesplats för teknik, människor, kunskap och kreativitet. På området finns det idag omkring 100 företag i olika storlekar. Många företag är direkta avknoppningar från eller har nära samarbeten med universitetet.

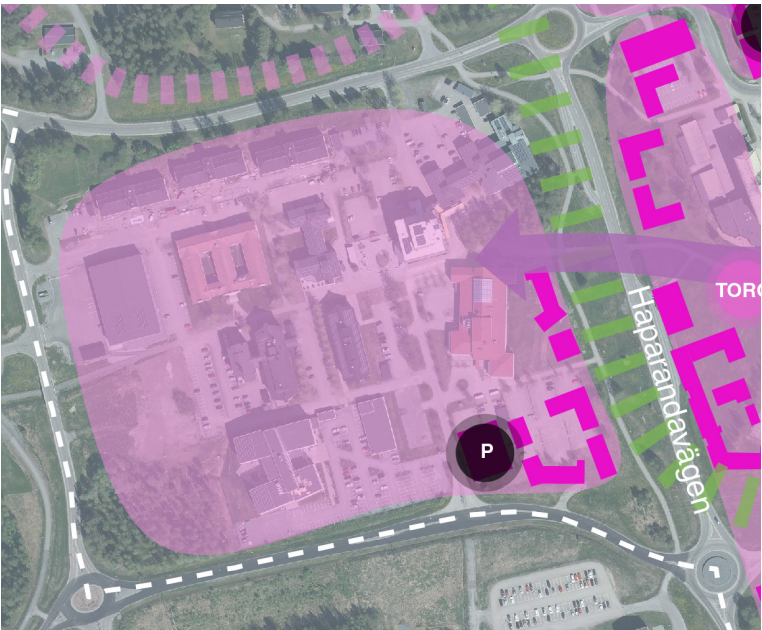
Området präglas av byggnader i upp till tre våningar med undantag för "silverhuset" som är högre, stora parkeringsytor och hög andel hårdgjorda ytor. Vid dialoger har framkommit att det finns behov av ytterligare lokaler för nya företag och företag som vill expandera i området. Det finns även behov av mindre service i form av restauranger och mindre affärer för att skapa en attraktiv arbetsmiljö.

Strax norr om Science Park ligger Porsögårdarna, ett område med 300 bostäder, främst studentbostäder. För detta område gäller en detaljplan som ger möjlighet att förtäta och etappvis omvandla bebyggelsen från studentbostäder till bostäder. Detaljplanen tillåter flerbostadshus i två till sex våningar. När planen är fullt utbyggd kan området innehålla ungefär 800 bostäder samt lokaler för verksamheter och service.

Området försörjs av kollektivtrafik via Vänortsvägen och Haparandavägen (lokaltrafik och länstrafik). Avstånd från utvecklingsområdet till närliggande hållplatser är mindre än 300 meter.

Det finns alltså en stark koppling mellan Luleå Science Park och campus. I framtiden kommer området att förtätas med ny bebyggelse för företag och service som bidrar till en attraktiv arbetsmiljö, exempelvis

restauranger och mindre butiker. Den nya bebyggelsen och gestaltningen av stråk och platser bidrar till att visualisera kopplingen mellan Science Park och campus. Den planskilda passagen för gående och cyklister under Haparandavägen ger ett ljust och välkomnande intryck och bidrar ytterligare till att länka samman de båda delarna av Porsön. En effektiv förtätning förutsätter samordnade parkeringslösningar och i framtiden kan parkering komma att ske i gemensamma parkeringsanläggningar.

UTVECKLINGSSINRIKTNING PORSÖN 2040

TECKENFÖRKLARING

- Planområdesgräns
- Område för rekreation och ekosystemtjänster
- Spridningsstråk för ekosystemtjänster
- Rekreationsstråk
- Bebyggelseområde
- Bebyggelseområde (byggrätt i gällande detaljplan)
- Exempel på bebyggelsestruktur
- Parkeringsanläggning
- Viktigt stråk
- Gång- och cykelstråk (befintligt)
- Gång- och cykelstråk (nytt eller utvecklat)
- Torg
- Mötesplats
- Plats för lek (ny eller utvecklad)
- Plats för lek (befintlig)
- Idrottsanläggning

Udden

Porsöudden och de angränsande kullarna på Björskatan är ett typiskt exempel på rekreationsområde anlagt på 70-talet, med stora klippta gräsytor och spridda träd. På udden finns en lekplats och en bagarstuga som Svenska kyrkan hyr ut och nyttjar för olika aktiviteter. Det finns även mindre skogsområden som bildar spännande platser för barn. Genom området går den huvudsakliga förbindelsen för gående och cyklister mellan Porsön och Björskatan. Närmaste busshållplats ligger vid Porsövägen, mitt emot idrottsplatsen. Avståndet från området till hållplatsen är ungefär 500 meter.

Björskataleden som passerar området trafikeras av mellan 8 000 och 15 000 fordon per dygn (ÅMD*) och korsningen Björskataleden - Forskarvägen är i behov av trafiksäkerhetshöjande åtgärder. Behovet av åtgärder ökar ytterligare om trafiken i korsningen ökar.

Porsöudden omges av skog och lägre vegetation mot Björskataleden och mot angränsande bebyggelse. Det skyddade läget innebär dock att det finns få ögon på platsen och både lekparken och bagarstugan har blivit utsatta för skadegörelse. Ett tillskott av nya bostäder på Udden skulle öka allmänhetens närvaro på platsen och öka tryggheten.

I framtiden har området utvecklats med ny bebyggelse för bostäder för mellan 100 och 150 personer. Nya bostäder utgörs främst av bostadsrätter för att öka blandningen av boendeformer på Porsön. Bebyggelsen utgörs av flerbostadshus i varierade höjd upp till sex våningar. Byggnadsvolymer tar tillvara landskapets höjdvariation för att minimera skuggning och skapa utblickar mot vattnet och förstärker siktlinjer mot Björbyfjärden. De nya byggnaderna skapar en egen sammanhållen bebyggelse som ligger avskilt

*ÅMD betyder årsmedeldygn och är ett bedömt värde baserat på kommunens mätningar, där vi bedömer att mätningarna motsvarar ungefär trafiken under ett årsmedeldygn.

från nuvarande bebyggelse och kan därför gestaltas med ett eget arkitektoniskt uttryck.

Skogen mot Björskataleden bevaras och befintliga uppvuxna träd inom markerat område sparas i så stor utsträckning som möjligt för att bibehålla områdets karaktär och bidra till ekosystemtjänster.

Utveckling av området måste föregås av vidare utredning för att undersöka lämpliga trafiklösningar till följd av ökade trafikmängder, tillgänglighet till kollektivtrafik samt kompensation för påverkan på ekosystemtjänster.

UTVECKLINGSDIRIGERING PORSÖN 2040

TECKENFÖRKLARING

- Planområdesgräns
- Område för rekreation och ekosystemtjänster
- Spridningsstråk för ekosystemtjänster
- Rekreativstråk
- Bebyggelseområde
- Bebyggelseområde (byggrätt i gällande detaljplan)
- Exempel på bebyggelsestruktur
- Parkeringsanläggning
- Viktigt stråk
- Gång- och cykelstråk (befintligt)
- Gång- och cykelstråk (nytt eller utvecklat)
- Torg
- Mötesplats
- Plats för lek (ny eller utvecklad)
- Plats för lek (befintlig)
- Idrottsanläggning

Ytterviken

Ytterviken är ett verksamhetsområde som byggdes ut omkring 1970 på en tidigare soptipp. Genom åren har flera olika verksamheter varit lokaliserade på området bland annat en bilskrotningsfirma. Marken i området är till stora delar hårdgjord och det finns ingen eller väldigt lite vegetation inom området. Den tidigare markanvändningen innebär att det finns föroreningar i marken.

De två större vägarna, Haparandavägen och Björskataleden, i anslutning till Ytterviken, har höga trafikmängder som orsakar buller in till området. På Ytterviken finns en stor andel verksamheter som alstrar stora trafikmängder och bidrar till buller. I dialog har framkommit att nuvarande trafikflöden till och från området påverkar framkomligheten i korsningen Björskataleden – Gårdsvägen negativt. Området ligger nära universitetet och har potential att utvecklas inom kunskapsintensiva näringar.

Området har ett fint läge i anslutning till Björskatafjärden och är en del av infarten till Porsön söderifrån, för den som kommer med bil längs med Haparandavägen eller med kollektivtrafik, cykel eller till fots genom Ytterviken. Vid dialog har det framkommit att gång- och cykelvägar genom området upplevs otrygga, särskilt kvällstid.

Ytterviken trafikeras av lokaltrafikens bussar, som följer Torpslingan genom området. Avståndet till närliggande busshållplatser på Björskataleden och Haparandavägen är mindre än 500 meter.

I framtiden har Ytterviken utvecklats och förädlats. Där kommer det finnas verksamheter med nära koppling till universitetet som driver företags- och teknikutvecklingen inom en rad olika områden. Bebyggelsen markerar infarten till Porsön och visualiserar omvandlingen och vidareutvecklingen genom kvalitativ och estetiskt tilltalande lösningar för kontor och lokaler för produktion. Förädlingen av området bidrar till att skapa trygga vägar för gående och cyklister.

UTVECKLINGSSINRIKTNING PORSÖN 2040

TECKENFÖRKLARING

- Planområdesgräns
- Område för rekreation och ekosystemtjänster
- Spridningsstråk för ekosystemtjänster
- Rekreatiionsstråk
- Bebyggelseområde
- Bebyggelseområde (byggrätt i gällande detaljplan)
- Exempel på bebyggelsestruktur
- Parkeringsanläggning

- Parkeringsanläggning
- Viktigt stråk
- Gång- och cykelstråk (befintligt)
- Gång- och cykelstråk (nytt eller utvecklat)
- Torg
- Mötesplats
- Plats för lek (ny eller utvecklad)
- Plats för lek (befintlig)
- Idrottsanläggning

Porsöns strandområde

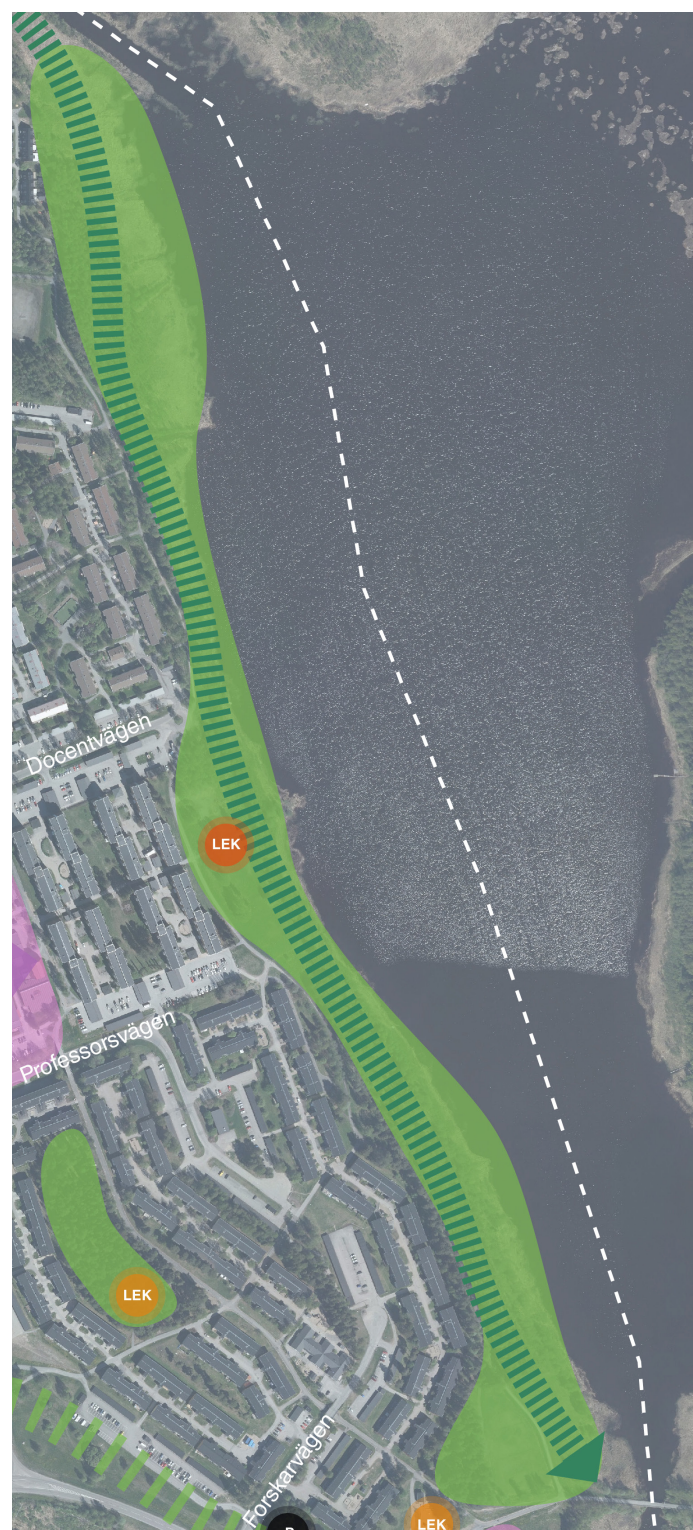
Porsöns strandområde omfattar Porsöns östra strand mot Björbyfjärden, sträckan från Noll Kelvin-bron i söder till Porsösundets lekplats i norr.

Genom strandområdet löper en gång- och cykelväg som är av varierande kvalitet. Längs sträckan i söder saknas belysning och beläggningen är i dåligt skick eller saknas helt. Vegetationen inom strandområdet varierar också, från öppna gräsytor till yngre strandlövskog och uppvuxen löv- och tallskog. Strandlinjen är vassbevuxen, vilket begränsar kontakten mellan strandlinjen och vattnet.

Strandområdet har ekologiska kvaliteter som är viktiga att bevara. Exempelvis yngre strandlövskog har en viktig funktion som övergångsbiotop mellan olika naturtyper, en zonering som rymmer många små nischer inom ett litet område. Den fungerar även som en spridningskorridor för växter och djur.

Utblickar mot vattnet förekommer sparsamt längs sträckan. De platser där vegetation hindrar kontakten mellan bostadsbyggnader och gång- och cykelbanan, upplevs ofta som otrygga.

Under sommaren 2022 har arbete med att utveckla strandområdet inletts. I framtiden är stranden ett sammanhållet stråk för gående och cyklister med koppling till Porsöberget och Gammelstadsviken. Längs med sträckan finns platser för vistelse och olika aktiviteter. Strandområdets kvaliteter har tagits tillvara bland annat genom att ett fåtal lämpliga platser har röjts upp för utblickar mot vattnet medan andra delar tillåts vara orörda, för att inte störa viktiga funktioner.

UTVECKLING SINRIKTNING PORSÖN 2040

TECKENFÖRKLARING

- Planområdesgräns
- Område för rekreation och ekosystemtjänster
- Spridningsstråk för ekosystemtjänster
- Rekreatiionsstråk
- Bebyggelseområde
- Bebyggelseområde (byggrätt i gällande detaljplan)
- Exempel på bebyggelsestruktur
- Parkeringsanläggning
- Viktigt stråk
- Gång- och cykelstråk (befintligt)
- Gång- och cykelstråk (nytt eller utvecklat)
- Torg
- Mötesplats
- Plats för lek (ny eller utvecklad)
- Plats för lek (befintlig)
- Idrottsanläggning

Generella riktlinjer

De generella riktlinjerna redovisas i tio delkapitel och beskriver den utveckling som Luleå kommun vill ska ske på Porsön. Riktlinjerna tillsammans med mark- och vattenanvändningskartan är vägledande för alla kommunala verksamheter.

Riktlinjerna följer samma struktur som den kommunövergripande översiktsplanen, Program till Vision Luleå 2040 (ÖP21). Riktlinjerna är övergripande och generella insatser som visar Luleå kommuns förhållningssätt och prioriteringar i olika frågor. De kan också ha en koppling till mark- och vattenanvändningskartan och redovisar därmed den utveckling som Luleå kommun vill ska ske på Porsön på lång sikt.

Fotograf: Frank Rizo

Start och uppväxt för alla

Trygga och goda uppväxtförhållanden är avgörande för barn och ungas hälsa och för folkhälsan på lång sikt. De viktigaste faktorerna för barns hälsa är familjen, skolan och fritiden. Barnets tidiga uppväxtvillkor bestämmer på ett avgörande sätt dess möjligheter, inte enbart i skolan och så småningom på arbetsmarknaden, utan även för hälsa under hela vuxenlivet.

Barnkonventionen, som numera ingår i svensk lag, stadgar att barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barn. Det innefattar flera av åtgärderna i Utvecklingsplan Porsön.

Fotograf: Frank Rizo

Andelen barn på Porsön som lever i ekonomiskt utsatta hushåll är bland de högsta i hela kommunen. Att växa upp i ett hem med ekonomisk utsatthet påverkar ens livssituation, i stunden men även framåt i tiden.

Ekonomisk utsatthet räknas som en stark riskfaktor för bland annat psykisk ohälsa och låg utbildning. Detta innebär att kommunen och civilsamhället måste arbeta särskilt för att skapa sammanhang där barn och familjer kan komma till tals, kan delta i aktiviteter och få det stöd de behöver i förskolan, skolan och på fritiden.

Förskolan och skolan

Skolan är en plats där alla barn i stadsdelen kan mötas och en viktig plats för att skapa jämlika förutsättningar. Skolan ligger i Porsö centrum, mitt i stadsdelen och samlar barn från olika familjer med olika förutsättningar.

Forskning har visat att barn i resursstarka familjer med högutbildade föräldrar i högre utsträckning väljer bort den kommunala skolan. En stor andel av barnen inom Porsöskolans upptagningsområde väljer andra

skolor, både fristående och kommunala skolor. För Porsön innebär detta att skolans funktion som samlande och utjämnande kraft i stadsdelen minskar. På senare tid har insatser genomförts för att öka andelen elever som väljer Porsöskolan och det finns tendenser att trenden håller på att vända. För att ytterligare höja skolans attraktivitet och konkurrenskraft behövs både en effektiv kommunikation och en kvalitetshöjning av skolans miljö, både inomhus och utomhus.

Porsöns förutsättningar med invånare som har många olika nationaliteter och kopplingen till universitetet är unik i kommunen och regionen. Porsöskolan och Porsöns kommunala förskolor har under lång tid arbetat framgångsrikt med utbildning till barn med olika bakgrund och interkulturella frågor. Detta är en resurs för hela kommunen och regionen som behöver synliggöras och stärkas.

Förskolan är en service som kommunen erbjuder men den är inte obligatorisk. Förskolans uppdrag är att främja alla barns utveckling och lärande samt en livslång lust att lära samt att förmedla och förankra värden. Förskolan har en viktig roll för barns utveckling och kan vara särskilt viktig för språkutveckling och integration.

FN:s konvention om barnets rättigheter, kortform

Artikel 2: Alla barn har samma rättigheter och lika värde.

Artikel 3: Barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barn.

Artikel 6: Alla barn har rätt till liv och utveckling

Artikel 12: Alla barn har rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad.

Artikel 31: om barns rätt till lek, vila och fritid

På Porsön finns tre kommunala förskolor strategiskt placerade i stadsdelen samt en fristående förskola på campusområdet. Förskolorna har en bra geografisk spridning och en storlek som skapar förutsättningar för effektiv och ändamålsenlig verksamhet. I dialog framkommer dock att det finns ett behov av att öka blandningen av barn med olika socioekonomisk bakgrund i de enskilda förskolorna.

I dagsläget finns lediga platser i förskolan och en ökad inflyttning är en förutsättning för att bibehålla och utveckla nuvarande struktur av förskolor i området. Genom att säkerställa plats för ytterligare en förskola på Porsön skapas förutsättningar för att kunna möta behovet av en förändrad struktur och möjliggöra för ökad blandning av barn med olika socioekonomiska förutsättningar.

Lek är nödvändigt för varje barns utveckling. Skol- och förskolegården är en del av verksamhetens lokaler och ska vara ändamålsenlig ur ett lärandeperspektiv. Detta ställer krav på skolgårdens yta. Gräs, träd och buskar stimulerar till lek, upptäckter och rörelse. En tillräckligt rymlig gård är en förutsättning för överlevnaden av naturlika platser som även ger skugga.

Barns rätt att komma till tals

I dialoger med barn har det framkommit att många tycker att Porsön saknar en egen identitet. Både barn och de strukturer som barn verkar i klumpas ihop med den närliggande stadsdelen Björkskatan.

Hälsocentral, högstadium och fritidsgård ligger på Björkskatan och den största idrottsföreningen som är verksam på Porsön har sin bas på Björkskatan. Det finns ett behov av att synliggöra Porsön som den unika stadsdel den är i sig själv.

Barn har rätt att säga vad de tycker och delta när vuxna bestämmer saker som gäller dem. Detta innebär till exempel att myndigheter ska lyssna på barn när de ska fatta beslut som påverkar dem. Dialogen med barn på Porsön är särskilt viktigt för att skapa stolthet och ägandeskap av sin stadsdel.

Hemmet och fritiden

Barn i årskurs 5 och årskurs 8 har under arbetet med utvecklingsplanen fått berätta om platser på Porsön som de tycker är särskilt viktiga, bra, kul eller trevliga att vistas på och ge förslag på utveckling.

Av dialogen framkom bland annat att bostaden och det bostadsnära området med grönområden och lekplatser är viktiga särskilt för de yngre barnen. Det framkom även att biblioteket i Porsö centrum, Porsö IP och Teknikens hus är viktiga platser. Läs mer i Uppleva och utöva och Liv mellan husen.

Livet hemma påverkar givetvis barn i mycket stor utsträckning. De allra flesta föräldrar gör allt de kan för att skapa en trygg och meningsfull vardag för sina barn, men ibland kan föräldrar tillfälligt behöva stöd och hjälp i sitt föräldraskap från en utomstående. Det kommunala föräldrastödet erbjuds till alla föräldrar eller närstående i Luleå för vägledning för att hantera utmaningar i vardagen samt ge nya verktyg för att kunna bemöta sitt barn i olika situationer under uppväxten. Föräldrastödet vänder sig till alla föräldrar, oavsett om man som förälder upplever sig ha mindre eller lite större utmaningar i sin vardag.

Forskning har visat positiva effekter av föräldrastödsprogram både vad gäller barns mående och föräldrars förmåga att hantera olika konfliktfyllda situationer i vardagen. Föräldraskapsstöd i form av Mötesplatsen för barn och föräldrar finns lokalmässigt i Luleå centrum. Det har dock visats sig att inte alla föräldrar når av dessa stödåtgärder eller har möjlighet att delta och därför genomförs även riktade insatser där det bäst behövs. På Porsön finns i dagsläget behov av föräldrastöd som genomförs på plats i stadsdelen.

Aktörer och organisationer inom näringslivet och det civila samhället har visat stort intresse för att bidra till utvecklingen av Porsön, särskilt med fokus på barn och unga, men saknar en plats där man kan samlas i stadsdelen. Bristen på mötesplatser har även framkommit i medborgardialoger.

En mötesplats i Porsö centrum kan bli en plats där både kommunens olika förvaltningar, näringslivet, civilsamhället och boende på Porsön kan träffas, sprida information, bjuda in till dialog och skapa både stödjande aktiviteter så som föräldraskapsstöd, hjälp med att hitta samhällsviktig information eller läxläsning och inspirerande aktiviteter som utmanar och berikar livet. Läs mer under Alla tillsammans.

Riktlinjer: Start och uppväxt för alla

- I Porsö centrum ska det finnas en skola. Skolans inomhusmiljö ska vara ändamålsenlig och ha hög pedagogisk och estetisk kvalitet. Tillkommande bebyggelse ska utformas för flexibilitet att möta ett förändrat elevunderlag.
- Kommunen ska arbeta aktivt med att öka andelen elever i och utanför upptagningsområdet som väljer Porsöskolan. Skolan ska utveckla arbetet med ett interkulturellt och internationellt förhållningssätt.
- På Porsön ska säkerställas mark för ytterligare en förskola.
- Skolgårdar och förskolegårdar ska ha tillräckligt stor friyta för lek och utevistelse. Riktvärdet är minst 30 kvm per barn. Friytans storlek, utformning, tillgänglighet och säkerhet samt förutsättningarna för att bedriva ändamålsenlig verksamhet ska särskilt beaktas.
- Kommunen ska arbeta aktivt för att uppmuntra vårdnadshavare att skriva in sitt barn i förskolan.
- När Porsön utvecklas och förändras ska barn ges möjlighet att komma till tals och utöva sin rätt att påverka. Dialogen med barn ska anpassas för att möta barn i olika åldrar med olika mognad att uttrycka sin åsikt.
- Behovet av riktade insatser för föräldrastöd på Porsön ska kontinuerligt undersökas och vid behov säkerställas.

Alla tillsammans

God social sammanhållning, framtidstro, tillit, delaktighet och möjligheter att påverka sitt liv och sin omgivning är viktiga faktorer i ett hållbart samhälle. Tillit mellan människor och tillit till politiker, myndigheter och offentlig sektor är en förutsättning för ett väl fungerande demokratiskt samhälle. En positiv utveckling skapas genom att bevara, utveckla och stödja drivkrafterna i lokalsamhället.

Förutsättningarna att påverka och vara delaktig i samhällsutvecklingen skiljer sig åt beroende på socioekonomiska faktorer och även på individens resurser. Valdeltagandet på Porsön är lägre än genomsnittet i kommunen och det finns även stora skillnader i valdeltagande i olika delar av Porsön. Kommunens trygghetsundersökning visar även att endast 68 % av boende på Porsön rekommenderar sin stadsdel som en bra plats att bo på. Det är den lägsta siffran i hela kommunen.

Mötesplats

På Porsön finns många goda idéer, organisationer och eldsjälar som vill påverka och bidra till ökad delaktighet, trivsel och stolthet över sin stadsdel. Medborgarna har i dialog framfört att kyrkan har en viktig roll men att det i övrigt saknas en samlande funktion i området och att dialogen mellan medborgare, det civila samhället och offentliga organisationer är bristfällig. Bristen på fungerande och inbjudande mötesplatser både utomhus och inomhus nämns vid upprepade tillfällen i dialog med medborgarna. Medborgarna anser att utveckling av mötesplatser är centralt för att öka trivsel och trygghet i området.

Krafter inom näringslivet och det civila samhället är en resurs som behöver tas till vara och ges förutsättningar att omsätta sitt engagemang i handling. En mötesplats i Porsö centrum kan bli en plats där både kommunens olika förvaltningar, näringslivet, civila samhället och boende på Porsön kan träffas, sprida information, bjuda in till dialog och skapa aktiviteter. Biblioteket i Porsö centrum ses av medborgare och av verksamheten som en naturlig plats att utveckla till en mötesplats.

Riktlinjer: Alla tillsammans

- I anslutning till biblioteket i Porsö centrum ska det finnas en mötesplats som skapar förutsättningar för samverkan mellan kommunen, näringsliv och det civila samhället för ökad tillit, trygghet och framtidstro. Mötesplatsens inriktning ska präglas av utveckling genom att möjliggöra eller initiera projekt tillsammans med olika aktörer i syfte att stärka det civila samhället och med särskilt fokus på barn och ungas behov.

Uppleva och utöva

Människor mår bra av att känna social gemenskap och ha tillgång till kulturella upplevelser och till rekreationsområden. En meningsfull fritid och miljöer som möjliggör och uppmuntrar till fysisk aktivitet bidrar till hälsa, sätter guldkant på tillvaron och kan bidra till en gemensam identitet och stolthet över sin stadsdel. Barns rätt till lek, vila och fritid och att fritt kunna delta i det kulturella och konstnärliga livet är särskilt viktig för utvecklingen på Porsön.

Porsön har många fina platser för vistelse och rekreation. Det finns god tillgång till grön- och vattenområden samt platser för idrott, kunskap och kultur. Bland annat Nattidrott och Summervibe, eller Vibes som det numera heter, är exempel på projekt för att tillgängliggöra aktiviteter för barn och unga på Porsön.

Platser för kunskap och kultur

På Porsön finns idag ett bibliotek. Biblioteket främjar jämlik och likvärdig tillgång till litteratur, kultur och information för alla åldrar och målgrupper, genom ett brett utbud av medier och aktiviteter som stimulerar till möten. Biblioteket har pekats ut som en viktig plats både i breda dialoger med medborgare och i riktade dialoger med barn. Biblioteket är en mötesplats där litteratur och kultur står i centrum men det finns behov att utveckla biblioteket som mötesplats för lokalsamhället ytterligare. Läs även Alla tillsammans.

Universitetet och akademien är i viss mån inte tillgängligt för allmänheten men både universitetsbiblioteket och Teknikens hus är platser där allmänheten bjuds in att inspireras och ta del av det senaste inom forskning och utveckling. Teknikens hus har funnits i 30 år och har behov av att rustas och utveckla sin verksamhet.

Vid dialog med barn har Teknikens hus pekats ut som en särskilt viktig plats som barnen tycker är kul att besöka. Verksamheten är i viss mån tillgänglig för barn då skolor i Luleå i allmänhet och på Porsön i synnerhet ofta besöker den, men ett besök utanför skoltid innebär en avgift. Genom att utveckla och öppna upp parkområdet i anslutning till nuvarande byggnad kan möjligheten för alla barn att ta del av verksamhetens utbud öka.

Platser för rekreation och friluftsliv

På Porsön finns stora ytor med skog, parkliknande miljöer och strand- och vattenområden. Vid dialog med medborgarna har strandområdet vid Björsbyfjärden uppmärksammats särskilt. Området upplevs idag som otryggt och icke funktionellt, varken för rörelse eller för vistelse. Strandskogen upplevs otrygg och hindrar utblickar och vattenkontakt, det saknas belysning och gångvägen behöver rustas.

Söder om universitetet ligger ett öppet område tidigare kallat Pampas - numera Universitetsheden. När Porsön utvecklades på 1970-talet anlades så kallade naturlika planteringar som idag har utvecklat fina ekologiska kvaliteter. Det har karaktär av ett äldre mångformigt odlingslandskap och är därför värdefullt ur ekologiskt perspektiv. Studenter och univer-

sitetsanställda använder Universitetsheden för rekreation och umgänge.

På Porsöberget finns en stadsdelsnära skog som sträcker sig från bergets topp norrut mot Sellingssundet och västerut mot Gammelstadsviken. Gammelstadsviken är naturreservat, Natura 2000-område och utgör en viktig häcknings- och rastplats för mängder av fåglar. Naturområdet ger unika möjligheter att lättillgängligt i staden uppleva fågellivet.

Porsöbergets skogsområde är populärt för promenader. Naturliga stigar och egenhändigt byggda spänger visar att området är väl använt.

Tillgängligheten till området behöver förbättras för ökade möjligheter till rekreation och friluftsliv. Stigar behöver rustas, spänger anläggas och kopplingen längs med strandstråket runt Porsön och till Gammelstadsviken förbättras.

Platser för idrott och träning

I dialogen med barn har flera angett Porsöns idrottsplats (IP) som en viktig plats där man träffar kompisar, hänger och tränar fotboll. På IP finns en konstgräsplan för elvamannalag, beachvolleyplaner och en löparbana. I anslutning till IP finns Porsöns idrottshall med flera hallar, omklädningsrum och möteslokaler. IP används för organiserad idrottsverksamhet där både flickor och pojkar deltar. På tider när ingen organiserad verksamhet anordnas används platsen också av framför allt lite äldre barn.

Forskning har visat att andelen pojkar som är fysiskt aktiva på idrottsplatser utanför den organiserade verksamheten är betydligt högre än andelen flickor. För att skapa jämställda förutsättningar för fysisk aktivitet och vistelse i det offentliga rummet behöver Porsöns IP utvecklas till en mer multifunktionell plats som möjliggör deltagande på olika nivåer.

Det innebär att man tillför funktioner som bidrar till ett mer varierat innehåll och tillåter människor att delta både aktivt och passivt. Det innebär även att platsen utformas med god orienterbarhet som tillåter att den som vistas på platsen både kan ha en framträdande eller en mer tillbakadragen roll.

I Porsöns olika bostadsområden finns även stora och små platser för spontan idrott så som basketkorg, tennisplan och fotbollsplan. Dessa är viktiga som komplement till Porsö IP då de finns närmare bostaden. Även vid dessa platser blir det viktigt att tänka på att platsen bjuder in till aktivitet för olika åldrar och motsvarar flickors och pojkars olika sätt att vistas i det offentliga rummet. Läs mer i Liv mellan husen.

I stadsdelen finns även goda möjligheter för träning och fysisk aktivitet inomhus i form av gym. Dessa verksamheter är en viktig service för boende på Porsön och bidrar även till att personer som inte bor i stadsdelen vistas där. Tillgång till dessa verksamheter innebär dock en ekonomisk motprestation och är inte tillgängliga för alla.

Platser på vintern

Vid planering av platser för friluftsliv, rekreation, lek och möten är det viktigt att tänka på att dessa platser ska fungera lika väl när marken är täckt av snö som under barmarkssperioden. Planering för den vita strukturen är dock ett relativt outforskat område.

Riktlinjer: Uppleva och utöva

- Porsöns bibliotek ska utvecklas för att ge jämlik och likvärdig tillgång till information för alla åldrar och målgrupper, ett brett utbud av medier och verksamhet som stimulerar möten. Läs mer i Alla tillsammans.
- Vid planering och byggande av Teknikens hus ska möjligheterna att skapa platser utomhus som är tillgängliga för alla alltid beaktas. Barns möjligheter att ta del av verksamheten ska beaktas särskilt.
- Strandområdet mot Björsbyfjärden ska utvecklas och utformas med hög kvalitet, en välkomnande, trygg och trivsam karaktär för ökad vistelse och trygghet samt god framkomlighet för gång och cykel. Strandområdet ska ha tydliga kopplingar till befintliga gång- och cykelstråk runt Björsbyfjärden och områden för friluftsliv och rekreation.
- Porsöbergets skogsområde ska tillgängliggöras med stigar, spänger och grillplats för ökade förutsättningar för friluftsliv och rekreation. Kopplingar från Porsöbergets skogsområde till Porsöns strandstråk och till Gammelstadsvikens naturreservat ska säkerställas och utvecklas.
- Porsöns idrottsplats ska utvecklas till en mer multifunktionell plats med ett varierat innehåll som lockar olika åldersgrupper och både flickor och pojkar till fysisk aktivitet utan ekonomisk motprestation. Utvecklingen ska baseras på forskning om flickors och pojkars olika sätt att vistas i och använda sig av det offentliga rummet.

Liv mellan husen

Alla har rätt att ta del av och vistas på allmänna platser och i det offentliga rummet. Människor som rör sig och uppehåller sig utomhus bidrar till trivsel och trygghet. Det skapar förutsättningar för att fler människor kan röra sig och vistas på samma platser och skapar liv mellan husen. Hur staden eller stadsdelen byggs och gestaltas bidrar till hur människor befolkar de offentliga platserna.

Illustrationen visar ett exempel på utveckling av mötesplatser i Porsö centrum. (a och d, 2022)

Porsö centrum har uppmärksammats vid medborgardialoger som en otrygg, mörk och sliten plats som man helst undviker att vistas på, särskilt kvällstid. Porsö centrum inventerades 2020 och efter det har utemiljön i centrum renoverats och utvecklats. Vid inventeringen konstaterades att byggnadernas fasader var slitna, det fanns ojämnhetsmarkbeläggning och trasig möblering och det saknades planteringar och belysning. Under 2022 har investeringar gjorts i ny markbeläggning, nya funktioner och plantering med mera. Även fasaderna har renoverats.

Bebyggelsen i Porsö centrum har vissa kvaliteter och värden som berikar platsen, inte minst byggnadernas värde i form av upparbetade resurser (byggnadens livslängd och dess ingående material) och dess ekonomiska och kulturhistoriska värden (läs mer i Spara viktiga värden). Avsnittet behandlar hela planområdet men med fokus på Porsö centrum som har utretts särskilt i en stadsdelsanalys.

Förstärkt samband mellan Porsö centrum, Campus och Luleå Science Park genom utveckling av stråk och mötesplatser.

Stråk, torg och mötesplatser

Upplevelsen av Porsö centrum baseras på flera delar. Bebyggelsens skala och struktur skapar platser med bra lokalklimat, fritt från buller och biltrafik. Fasader med små eller dolda fönster och till viss del byggnadernas placering i förhållande till varandra skapar en mörk och otrygg plats. Avsaknaden av biltrafik mellan byggnaderna skapar utrymme för gående.

Bebyggelsen i Porsö centrum har vissa estetiska kvaliteter, främst detaljer som även har kulturhistoriska värden så som skyltning, genomgående fasadmateriäl och skärmtak. Byggnaderna har långa fasader utan tydliga entréer eller avvikande detaljer vilket skapar ett monotont uttryck. Befintliga entréer upplevs som otydliga, vilket skapar svårigheter att orientera sig i området och förstå hur man når de olika verksamheterna.

Möjligheterna att orientera sig i området begränsas även av byggnadernas placering och av nivåskillnader som försämrar kontakten mellan olika delar såväl inom som utanför centrumområdet. Placeringen av bilparkeringar och vägar innebär både fysiska och mentala barriärer runt centrum, som tillsammans med byggnader begränsar framkomligheten i området.

I hela planområdet syns tydligt att människor rör sig i stråk som inte stöds av den nuvarande strukturen. Det finns upptrampade stigar genom diken och skogsdungar och det är tydligt att människor passerar gator på platser som inte är avsedda för passage. Det här visar var det är naturligt för människor att röra sig och är därmed styrande för utvecklingen av området.

Knutpunkter är platser där människor tenderar att mötas. Det kan vara vägar som korsas eller platser vars funktion bidrar till att många människor rör sig dit och därifrån. Dessa platser har goda förutsättningar att utvecklas till väl fungerande mötesplatser. Särskilt viktiga platser för möten på Porsön är Porsö centrum/Campus, Vintergatan/Regnbågsallén och Campus/Science Park. Även det lilla torget i Porsö centrum och platsen utanför kyrkan i anslutning till huvudstråket genom centrum är viktiga mötesplatser.

Porsön har potential att utvecklas som mötesplats. Medvetna val vid planering och bebyggelse kan överbrygga barriärer och möjliggöra för ökad rörelse och vistelse. Det kan handla om estetiska värden, nivåställning, möblering och programmering av specifika platser. Läs även Smarta resor och transporter.

Illustrationen visar ett exempel på utveckling av mötesplatser i Porsö centrum. (a och d, 2022)

Långsiktig strukturerad samverkan

Stråket genom Porsö centrum delas av flera fastighetsägare som tillsammans ansvarar för utveckling och drift av platsen.

För att utveckla platsen som helhet behöver även verksamheterna i Porsö centrum involveras i utvecklingen. Stråkets golv och väggar skapar ramarna för utvecklingen men det är verksamheter och människor som skapar liv på platsen.

Ett gemensamt ansvar för utvecklingen där varje part deltar på sina villkor bidrar till ett ägandeskap och möjliggör kreativa lösningar. En strukturerad och långsiktig samverkan mellan berörda fastighetsägare och verksamhetsutövare kan leda till ett tryggt och trivsamt Porsö centrum som är attraktivt för företag och verksamheter samt för boende, arbetande och besökande på Porsön.

Bostadsnära områden

Det ursprungliga programmet för Porsöns utveckling syftade till att säkerställa en hög standard på boendemiljön i området där hänsyn tagits till såväl teknologiska, estetiska, sociala och ekonomiska behov. Ett tydligt mål i planförslaget för Porsön var att bostadsbyggandet skulle underlätta och bredda kontaktmönstret för människor genom att planera för en intim och personlig miljö.

I dialogen med barn har de bostadsnära områdena lyfts som viktiga platser. Dessa är särskilt viktiga för de yngre barnen. I Porsöns olika bostadsområden finns stora ytor mellan husen som möjliggör funktioner och platser som stimulerar till möten mellan människor. I vissa delar finns dessa funktioner kvar och fyller sitt syfte än idag. På andra platser behöver utemiljöerna utvecklas för att skapa bättre förutsättningar för liv mellan husen.

Det handlar om att skapa eller bibehålla ytor och funktioner som innebär att personer i olika åldrar och av olika kön har anledning av vistas på samma plats vid samma tid.

Närhet till platser för lek och möjlighet att självständigt kunna nå och vistas på dessa platser är viktiga för barns oberoende, personliga utveckling och rörelsevanor. Barn tenderar att vistas längre i miljöer som möjliggör fri lek så som naturområden med löst material till skillnad från lekplatser med fast utrustning som i hög utsträckning styr leken. Den organiserade lekplatsen kan utgöra en ingång till mer spontan lek i närliggande naturområden.

En kombination av programmerade och icke programmerade ytor nära bostaden som barn i olika åldrar kan nå och vistas på självständigt skapar förutsättningar för barns lek, rörelse och vistelse utomhus.

Arkitektonisk inriktning

Arkitekturen påverkar oss människor och samhället i stort, direkt i utformningen av miljöer och mer indirekt i hur det formar attityder och människosyn. Arkitekturen påverkar hur vi trivs och hur vi använder oss av och rör oss i stadsdelen. Arkitektonisk kvalitet sammanfattas ibland som miljöer där såväl form och funktion som material och omgivning behöver samspela och bidra till hälsa, välbefinnande, trivsel och hållbarhet (Regeringens proposition 2017/18:110 Politik för gestaltad livsmiljö). Gestaltningen av miljöer och byggnader kan både skapa och stärka den lokala identiteten.

Porsöns identitet ligger delvis i områdets arkitektur. Tydligt uppdelade bebyggelseområden som skiljs åt av vägar och grönområden. Områdena definieras av bebyggelsestrukturen, byggnadshöjder och färgsättning och speglar en tydlig planidé där det mänskliga mötet, livet mellan husen, var målet. Den ursprungliga färgskalan var lekfull och tydliggjorde de olika bebyggelsegrupperna eller funktioner. Den ursprungliga idén är tydlig än idag trots att vissa ändringar har gjorts genom åren.

Viss bebyggelse har tillkommit efter den stora utbyggnaden under 1970 men stora delar av den ursprungliga bebyggelsestrukturen är intakt. Den tydliga områdesindelningen som speglar 70-talets rationella byggande och kollektivistiska ideal kan idag upplevas som monoton.

Tillkommande bebyggelse bör synliggöra den ursprungliga arkitekturen och planidén men spegla vår tids samhälle. Ny bebyggelse kan liknas vid individer som tillför ny energi till området men samtidigt tar fasta på stadsdelens ursprung.

Riktlinjer: Liv mellan husen

- Utveckling på Porsön ska förstärka naturliga stråk och mötesplatser. Läs även Smarta resor och transporter.
- Stråket från Porsö centrum till Science Park ska gestaltas för att integrera de olika bebyggelseområdena Porsö centrum, Campus och Science Park och bidra till att Porsö centrum utvidgas mot campusområdet. Längs stråket ska tre större och två mindre platser utvecklas för vistelse och möten, se kartbild. Platserna ska gestaltas med olika karaktär för olika målgrupper och aktiviteter. Stråket ska kompletteras med platser och funktioner för spontana möten.
- Luleå kommun ska initiera samverkan mellan fastighetsägare och verksamhetsutövare i Porsö centrum i syfte att skapa långsiktiga former för gemensamt ansvarstagande för utveckling av den fysiska miljön och verksamhetsutveckling för ökad trivsel, trygghet och attraktivitet i Porsö centrum.
- Planering och byggande ska bidra till att bibehålla eller öka bostadsnära platser för möten mellan olika åldrar och olika kön. Platser nära bostaden som barn självständigt kan nå och vistas på är särskilt viktiga och ska planeras för både organiserad och oorganiserad lek.
- Ny bebyggelse ska integreras med Porsöns tidstypiska planmönster och arkitektur. Ett nytt sammanhållet bebyggelseområde kan tillföra ett nytt planmönster men ska samspela med stadsdelens befintliga huvudstruktur. Ny bebyggelse ska ges en nutida karaktär som anspelar till befintlig arkitektur genom att exempelvis ta igen fasadmateriäl, kulörer, fönstersättning, proportioner och skala.

Rent vatten

Alla vattenresurser ska ha god status och god kvalitet, enligt EU:s vattendirektiv. Porsöns omgivande vattendrag har en viktig funktion för växt- och djurlivet samt för människors hälsa och rekreation.

Kommunen ska i sin fysiska planering säkerställa att Miljökvalitetsnormer (MKN) för vatten uppnås och inte överskrids.

Porsön är omgiven av vatten på tre sidor. Innerfjärdarna Björsbyfjärden och Björkskatafjärden avgränsar planområdet österut och i väster finns Gammelstadsviken, en numera avskuren havsvik med höga naturvärden. Norr om Porsön förbinder Sellingsundet/Holmsundet Björsbyfjärden med Gammelstadsviken.

Enligt EU:s vattendirektiv ska alla vattenresurser ha god status och god kvalitet. Vattenkvaliteten i Björsbyfjärden, Björkskatafjärden och Holmsundet/Sellingsundet måste förbättras för att nå de målsättningar som finns (miljökvalitetsnormer, MKN). Påverkan på kvaliteten i fjärdarna och vattendraget kommer framför allt från dagvatten, jordbruk, skogsbruk, dammar, enskilda avlopp och luftburna ämnen som faller ner. Utvecklingsplanen ska bidra till att miljökvalitetsnormer för vatten ska kunna följas.

Vatten och spillvatten

Luleå kommun har idag tio vattentäkter i bruk. Gäddviks vattenverk försörjer merparten av invånarna och även Porsön med dricksvatten.

Spillvatten är förorenat vatten som kommer från exempelvis diskhoar, toaletter, duschar, biltvättar och olika processer i industrin. Spillvatten från Porsön tas omhand på Uddebos avloppsreningsverk som är dimensionerat för mer än 100 000 personenheter.

Ibland kommer så kallat ovidkommande vatten så som regn- eller smältvatten in i spillvattenledningarna genom bland annat läckage. Ett förändrat klimat väntas innebära ökad nederbörd och högre flöden som ska tas omhand i befintligt ledningssystem. En utredning har genomförts i syfte att studera hur befintliga spillvattenledningar på Porsön kan hantera nuvarande och framtida flöden i och med ett förändrat klimat. Utredningen visar att befintligt ledningsnät klarar belastning av högintensiva regn utan att överbelasta ledningsnätet men genom att fördröja dagvattnets väg till ledningarna kan risken för allt för stora flöden minska.

Utredningen har även studerat påverkan på befintligt spillvattennät vid en utveckling av Porsön. Resultatet visar att en förtätning av bebyggelsen i form av bostäder och arbetsplatser motsvarande 3000 personenheter är möjlig inom befintligt ledningssystem. För att möjliggöra ytterligare ny bebyggelse utanför planområdet måste åtgärder genomföras på pumpstationer på Porsön.

Nuvarande ledningsnät är dock en begränsande faktor för ny bebyggelse utanför planområdet. För att skapa förutsättningar för utveckling i Luleå och minska risken för negativ påverkan på miljökvalitetsnorm i vattendrag genom breddning har stora inventeringar i ett nytt ledningsnät genomförts och ytterligare investeringar planeras (projekt Östra länken). Genomförandet av nya ledningar genom planområdet måste säkerställas i planeringen av mark- och vattenanvändning.

Dagvatten

Dagvatten är regn- och smältvatten som rinner från hårdgjorda ytor så som tak, gator, parkeringar och gårdar. En långsiktigt hållbar dagvattenhantering innebär att ta hand om dagvattnet på ett så naturligt sätt som möjligt. Dagvatten ska i första hand omhändertas lokalt på den fastighet där det uppkommer. I andra hand i nära anslutning till källan i öppna system. I sista hand ska avledning till rörledningssystem nyttjas. Det är därför viktigt att behålla och utveckla funktionen hos de gröna ytor och diken som finns i området idag, till exempel på Universitetsheden och kring stränderna samtidigt som nya ytor för omhändertagande av dagvatten skapas.

De vikar och fjärdar som omger Porsön har en viktig funktion för växt- och djurlivet samt för människors hälsa och rekreation. Orenat dagvatten för med sig olika ämnen och föroreningar och är en bidragande orsak till sämre vattenkvalitet i de omgivande vattendragen.

För att förbättra vattenkvaliteten i Björkskatafjärden föreslås en öppen reningsanläggning för dagvatten i anslutning till fjärden. Lokalisering av anläggningen måste utredas vidare men den kan komma att placeras inom utvecklingsplanens område. Anläggningens utformning är viktig för att den förutom att bidra till förbättrad vattenkvalitet även ska bidra till ekosystemtjänster.

Förorenad mark

Ytterriviken är idag ett område för verksamheter men mellan 1962 och 1968 var Ytterriviken deponi för byggarbetsfall, slaktavfall och hushållsavfall. Inom området fanns även två bassänger där olja brändes. När deponin upphörde täcktes den med blandade fyllnadsmassor och täckmaterial i varierande tjocklek. Idag är stora delar av området bebyggt och asfalterat.

Förorenade ämnen från tidigare verksamhet kan spridas till Björkskatafjärden dels via dagvatten, dels via grundvatten. Eftersom marken i området är till stora delar hårdgjord och dagvattnet leds via ledningar till recipient bedöms risken för spridning av föroreningar som låg. Äldre undersökningar indikerar att risken för spridning av föroreningar via grundvattnet är låg.

Detta innebär dock att stor försiktighet måste vidtas vid byggnation i området för att inte riskera att sprida föroreningar till Björkskatafjärden. För att skapa förutsättningar för byggnation på Ytterriviken ska föroreningar inom området och framför allt den gamla deponins område utredas och eventuella åtgärder vidtas för att undvika spridning av föroreningar till Björkskatafjärden.

Riktlinjer: Rent vatten

- I områden för ny bebyggelse ska dagvatten hanteras och fördröjas inom exploateringsområdet, antingen enskilt eller gemensamt, innan det släpps vidare ut på ledningsnätet. Anläggningar för fördröjning av dagvatten ska bidra till flera ekosystemtjänster.
- Vid utveckling av platser och befintlig bebyggelse ska dagvatten hanteras och fördröjas inom området innan det släpps vidare ut på ledningsnätet. Inom Ytternviken ska detta ske i täta magasin. Anläggningar för fördröjning av dagvatten ska bidra till flera ekosystemtjänster.
- Investeringar i utökad kapacitet (pumpstationer) ska minska risken för ökad föroreningsbelastning genom bräddning i Björkskatafjärden.
- Inom planområdet ska lämplig lokalisering och utformning av öppenreningsanläggning för dagvatten utredas. Anläggningen ska förutom att fungera för dagvattenrening även bidra till bibehållen eller ökad ekologisk funktion i området.
- Markföroreningar på Ytternviken ska utredas för att fastställa typ av föroreningar, utbredning, spridning samt eventuellt behov av åtgärder i syfte att förhindra negativ påverkan på miljö kvalitetsnormer för vatten i Björkskatafjärden.

Spara viktiga värden

Natur- och kulturmiljöer har stort värde för livskvaliteten på Porsön. Naturmark och grönområden bidrar till ekosystemtjänster som är till nytta för oss människor, både för skydd, produktion och för upplevelser. För att naturen ska kunna leverera ekosystemtjänster måste det finnas fungerande ekosystem, det vill säga en natur med stor biologisk mångfald och utrymme för naturliga processer. En fungerande natur gynnar människors hälsa och livskvalitet.

Kulturmiljöer har ett konstnärligt värde och bidrar till stadsdelens identitet och historia. Kulturhistoriska miljöer och byggnader kan bidra till en social trygghet i en föränderlig värld och kunskap om dåtidens ideal, levnadsförhållanden och samhällsordning.

Grönstruktur

Den befintliga vegetationen på Porsön bildar en grön infrastruktur som karaktäriseras av variation och olika slags ekosystemtjänster som är av stor betydelse för Porsöns biologiska mångfald.

Väster om stadsdelen ligger Gammelstadsviken med vandringsleder och fågellokal med mycket höga värden för rekreation och hälsa. Området kring Gammelstadsviken utgör en värdekärna för biologisk mångfald.

I de yttre delarna av planområdet, vid Porsögården och Berget finns utrymme för omgivande skogsområden att flika in i bebyggelsen. Skogen bidrar med luftrening, bullerdämpning och klimatreglering. I samma skogsområde finns en våtmark med anslutande mindre vattendrag, som bidrar positivt till flödesreglering och vattenrening i området.

Universitetsheden innehåller en parkliknande miljö som har betydelse för pollinerande arter men är även ett viktigt område för andra ekosystemtjänster, så som flödesreglering och vattenrening.

De bostadsnära skogsområdena är till stora delar ganska likartade. De innehåller inte några högre ekologiska värden, men skapar ekosystemtjänster främst kopplat till kulturella värden. Läs mer i Liv mellan husen. Även Porsöskolans skolskog bidrar till ekosystemtjänster och har höga värden för naturpedagogik.

Strandområdena har varierande men ofta höga ekologiska värden och bidrar till flertalet ekosystemtjänster.

Strandområdena och parker är viktiga gröna stråk. I västöstlig riktning finns en översiktlig spridningsstruktur för växter och djur. Längsmed Haparandavägen finns spridningssamband för pollinatörer.

Ekosystemtjänster

Biologisk mångfald

Variationsrikedom inom arter, mellan arter och av ekosystem möjliggör anpassning och ger motståndskraft.

Reglerande av lokalklimat

Grönska och natur bidrar lokalt till jämnare temperatur, ökad luftfuktighet, skugga och vindskydd.

Reglering av buller

Växtlighet och icke hårdgjord mark dämpar buller och skapar lugnare miljöer för människor och djur.

Kulturarv och identitet

Grönska och natur skapar attraktiva miljöer, bidrar till den lokala identiteten och är en del av kulturarvet.

Fysisk hälsa

Grönska och natur gynnar fysisk aktivitet som motion, lek och friluftsliv.

Mentalt välbefinnande

Vistelse i grönska och natur främjar hälsa, välbefinnande och mental återhämtning.

Social interaktion

Grönska och natur erbjuder mötesplatser för människor av olika bakgrund och åldrar.

Kunskap

Naturpedagogik

Spridningssamband

Porsöns gröna infrastruktur är viktig för att binda samman östliga och västliga livsmiljöer i Luleå stadsbygd. Genom stadsdelen sträcker sig två så kallade spridningskorridorer där mindre djur och växter rör sig, främst längs med de många öppna gräsmarker som finns i området. Söder om Porsön finns dock flera sammanhängande industriområden som försvårar spridningsmöjligheterna i denna riktning. Även fjärdarna som avgränsar planområdet i öster skapar barriärer.

Ett grönt stråk följer Haparandavägen. Stråket består av öppen gräsbevuxen mark och är en viktig spridningskorridor för växt och djurliv i den övergripande grönstrukturen. Stråket är idag av låg kvalitet och behöver stärkas så mycket det går. Det är möjligt att utveckla stråket och stärka dess funktion samtidigt som en viss exploatering kan tillåtas.

Omfattande ytor med hårdgjord mark utan planteringar på Porsön fragmentiserar dock grönstrukturen och riskerar att hindra spridningen av djur och växter. Genom att tillföra ny grönska i form av exempelvis träd, buskar, planteringar och gröna tak i dessa områden kan förutsättningarna för fungerande ekosystem förbättras. Det bidrar även till förbättrade förutsättningar för omhändertagande av regn- och smältvatten (se mer under Rent vatten) och en trivsamt miljö att vistas i.

Söder om campusområdet ligger Universitetsheden, ett öppet, parkliknande område (tidigare kallat Pampas). När Porsön bebyggdes på 1970-talet anlades så kallade naturlika planteringar som idag har utvecklat fina kvaliteter. Området har karaktär av ett äldre mångformigt odlingslandskap och är därför värdefullt ur ett ekologiskt perspektiv. Boende på Porsön, studenter och universitetsanställda använder området för rekreation och umgänge. Området är ett exempel på hur människan genom plantering och skötsel kan skapa förutsättningar för biologisk mångfald.

Strandskogar

Porsöns strand vid Björbyfjärden är en del av det viktiga gröna stråket längs innerfjärdarnas västra stränder. De ekologiska kvaliteter som finns här är främst knutna till den smala zon med vattenväxter och strandängar som finns närmast vattnet.

Strandskogarna är mestadels formade av gallringar och har därför ett begränsat ekologiskt värde. Längst i norr, vid Holmsundets mynning i fjärden, ökar dock kvaliteten betydligt. Här breder starr- och vassbälten ut sig i den grunda viken och den naturligt zonerade strandvegetationen är mer opåverkad. Stråket fortsätter i ett sammanhang västerut via Sellingsundet och knyter ihop det hela med Gammelstadsviken, vilket ger en ytterligare dimension åt våtmarksmiljöerna här.

Naturtypen strandlövskog är viktig att bevara för att den är en övergångsbiotop mellan land och vatten. Den är i sig mångformig och rymmer stor biologisk mångfald, samtidigt som den bildar en viktig spridningskorridor längs med stranden.

Riktlinjer: Spara viktiga värden - Grönstruktur

- Viktiga naturvärden ska finnas kvar och ska ha plats att utvecklas, genom att områden som är värdefulla för biologisk mångfald och rekreation bevaras till sin funktion, till exempel så kallade spridningskorridorer.
- Gröna stråk och spridningskorridorer längs med vägar och gång- och cykelvägar ska utvecklas och stärkas genom att fler buskar och träd planteras på lämpliga platser. Viktiga spridningskorridorer för växt- och djurliv i den övergripande grönstrukturen ska säkerställas genom aktiv förvaltning av området. Ny bebyggelse ska också utformas och placeras med hänsyn till de gröna stråken.
- Strandområden med höga värden för biologisk mångfald och upplevelsevärden ska bevaras och i viss mån utvecklas. Utvecklingen ska ske varsamt genom gallring av träd på strategiskt utvalda platser i strandzonen för att skapa siktlinjer och vattenkontakt, samtidigt som viktiga värden bevaras.

Spridningssamband enligt Luleås Grönplan (förenklad bild)

Kulturmiljö

Den ursprungliga bebyggelsen på Porsön härstammade från 1800-talet och bestod av några jordbruksgårdar på Lill-Porsön. Dessa revs i början av 1970-talet för att ge plats åt ny bebyggelse.

Bostadsområdet Porsön

Stadsdelen Porsön bebyggdes i början av 1970-talet. Porsöns stadsplanemönster speglar Sveriges stadsutveckling under tiden för uppförandet. Centrumområdet samt Lillön har en rutnätsstruktur medan övriga områden är mer organiskt utformade. Stadsplanen från 1972 bygger på funktionalistiska ideal och rationaliserat byggande. Planidén för Porsön har även inslag från 1940-talets arkitektur med lummiga innergårdar och stadsplaner anpassade efter topografin, ett koncept som var vanligt mellan 1975 – 1990-talet och brukade benämnas som kvartersstäder.

Den ursprungliga tanken var att den övervägande delen av bostäderna skulle bestå av friliggande småhus, marklägenheter och flerfamiljshus i två våningar. Porsön skulle med andra ord bli en verklig låghusstadsdel, där den högre bebyggelsen utgjorde undantaget och endast skulle finnas i närheten av centrumområdet. Loftgångshusen, som det finns gott om på Porsön, speglar tydligt miljonprogrammet senare hälft med brytpunkt från skivhus till mer småskalig bebyggelse. Områdets grönområden är också en reaktion mot miljonprogrammets storskaliga betongbyggnation och asfaltöken.

Porsöns låga bebyggelse, tidstypiska formspråk och grönområden är miljöskapande värden för platsen. Här finns en arkitektur och ett planmönster som möjliggör gemenskap och mänskliga möten genom samlad bostadsbebyggelse.

Grönområden, torg, kyrka och skola och är även viktiga egenskaper utifrån ett socialhistoriskt perspektiv. Porsöns olika områden är utformade för att tillgodose en bred målgrupps olika krav på bostadsform med både service och natur väl integrerat med bebyggelsen.

Campusområdet

Arkitekturen på campusområdet är identitetsskapande för universitetet och för Porsön. Den tidsaxel som kan avläsas i arkitekturens utveckling genom åren är en unik tillgång inte bara för universitetet och dess omgivning utan även i ett större perspektiv.

Bebyggelsen utgör en helhet som tillsammans med miljön i övrigt skapar en samstämmighet mellan ute och inne. Färgsättningen på campus är liksom Porsön i övrigt identitetsskapande. Varje byggnad har en egen färgsättning både inne och ute vilket tydliggör orienteringen i området. Bebyggelsestrukturen bildar ett rutnät där byggnaderna samlas kring Regnbågsallén som går genom hela området. Innergårdarna som finns i varje byggnadskropp bidrar till områdets tydliga identitet och bildar interna rum, utblickar och mötesplatser i den i övrigt storskaliga strukturen.

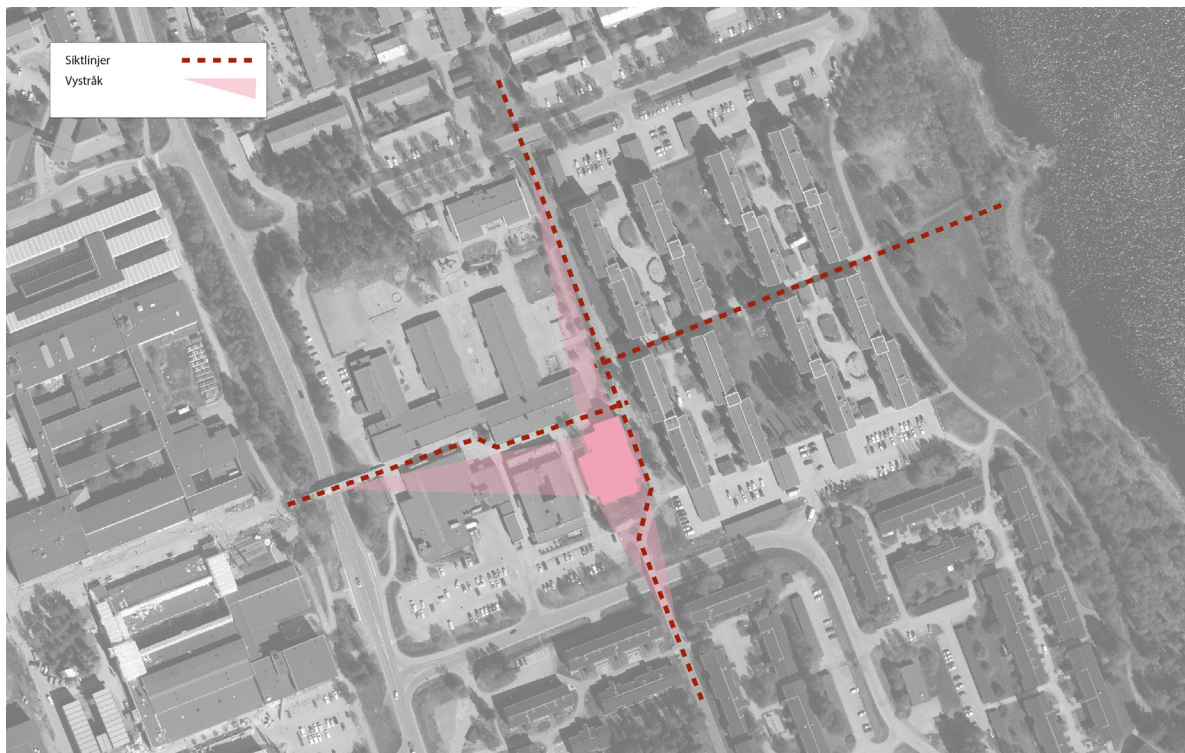

Porsö centrum 1981. Ursprungligen hade området en enhetlig exteriör armatur, en glasglob med en enkel metallkonsol. Fotograf: Margareta Rantatalo. Arkiv: NBM

Att tänka på vid kulturmiljöer!

I närheten av en kulturhistorisk viktig byggnad måste hänsyn tas till dess kulturella egenart genom exempelvis siktlinjer, byggnadshöjder och arkitektoniska uttryck. För äldre byggnader är det viktigt att använda traditionella material och metoder för att upprätthålla byggnadens karaktär och i förlängningen de kulturhistoriska värdena.

I ett område med kulturmiljövärden ska hänsyn tas till värdet. Det innebär att ny bebyggelse eller andra anläggningar ska anpassa sig till kulturmiljön avseende exempelvis skala, färgsättning, material och placering för att uppnå en god helhetsverkan.

Ovan: Porsökyrkan. (Av Leogs - Eget arbete, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=16695083>)

Under: Siktlinjer genom och förbi centrum (rosa fält) och vystråk mot kyrkan (streckade linjer)

Riktlinjer: Spara viktiga värden - Kulturmiljö

- Porsöns tidstypiska planmönster och arkitektur ska bevaras och integreras med ny bebyggelse. Gårdsmiljöernas viktiga funktion som social mötesplats ska bevaras och utvecklas. Ny bebyggelse ska integreras med Porsöns tidstypiska planmönster och arkitektur, exempelvis genom att inordna sig i bebyggelsens övergripande struktur, ta igen fasadmaterial, kulörer, fönstersättning, proportioner eller skala.
- Historiska siktlinjer, vy mot karaktärs-skapande bebyggelse i Porsö centrum och siktlinjer mot Porsökyrkan bör hållas fria från gångstråken sett.

Planera för säkerhet

Det framtida klimatet påverkas av de utsläpp av växthusgaser som har skett och som kommer att ske. Även om världens länder genomför kraftiga begränsningar av sina utsläpp kommer jordens klimat fortsätta att förändras för lång tid framöver. Luleås förmåga att klara av förändringarna beror bland annat på hur kommunen lyckas anpassa planering och verksamhet till de nya förutsättningarna. Men arbetet med anpassning till klimatförändringarna gör inte arbetet med att minska vår klimatpåverkan mindre viktigt. Vi måste samtidigt både anpassa och förhindra.

I framtiden kommer klimatet i Luleå att utvecklas mot att bli varmare och blötare. Den tydligaste förändringen är att medeltemperaturerna för både år och årstider kommer att höjas med flera grader. Framför allt vintern kommer att bli varmare medan nederbörden kommer att öka över hela året.

Klimatförändringarna innebär bland annat att nettoeffekten av landhöjningen upphör och sedan övergår till en upplevd havsnivåhöjning, ökade flöden i Luleå älv, ökad belastning på anläggningar och system för dagvattenhantering samt att sommartemperaturen och den högsta medeltemperaturen stiger.

Befintliga eller nya gröna lösningar går med fördel att använda kostnadseffektivt vid klimatanpassning, exempelvis för omhändertagande av dagvatten. Läs mer om klimatreglerande funktioner i den gröna strukturen i Spara viktiga värden och Rent vatten. Riktlinjer för att skydda egendom eller allmänna intressen vid havsnivåhöjning anges i ÖP 2021. Dessa gäller även utvecklingsplanen för Porsön och redovisas i mark- och vattenanvändningskartan.

Riktlinjer: Planera för säkerhet

- Utomhusmiljöer så som torg, lekplatser och skolgårdar ska erbjuda platser med skugga och svalka, exempelvis genom växtlighet eller andra anordningar för skugga och genom vatten i dammar och fontäner.
- Byggnader för trygghetsboende, omsorgsboende eller liknanden funktioner ska förses med anordningar för att undvika höga temperaturer inomhus.

Bästa boendet

Kommunen har huvudansvar för planering och åtgärder för bostadsförsörjning och måste arbeta aktivt för att tillgodose både behovet av bostäder och bra bostadsmiljöer. Kraven på boendeform, storlek på boendet och lokalisering varierar under en livstid men även i takt med att samhället utvecklas och förändras.

Blandningen av bostäder, en variation av boendeformer och bostadsstorlekar, är viktigt för att minska socioekonomiska skillnader. För att en blandad bebyggelse ska få effekt måste blandningen ske på en låg geografisk nivå, i stadsdelen eller i stadsdelens olika områden. Kommunen ska skapa förutsättningar för att tillgodose efterfrågan av bostäder och ett generellt bostadsbehov.

Behov av bostäder

Målsättningen är att Luleå ska ha 100 000 invånare år 2040. Trots en antydning till en ny grön våg som förstärkts till följd av coronapandemin, tror forskare inom nationalekonomi att urbaniseringen och stadens dragningskraft sannolikt kommer att fortsätta. Därför kommer stadsbygden även fortsättningsvis vara viktig för förtätning och nya bostäder.

Det behövs fler bostäder på Porsön för att tillgodose behovet av bostäder i hela stadsbygden, att skapa möjligheter för de som vill bo på Porsön men inte hittar en lämplig bostad och för att skapa ökat underlag för bibehållen och utvecklad service i stadsdelen.

I dialoger har det framkommit att det även finns ett särskilt behov av hotell och så kallat long-stay boende för personer som besöker eller arbetar tillfälligt på universitet under en kortare eller längre tid. Under dialoger har även behovet av fler studentbostäder uppmärksamats.

Bostäder för särskilda grupper

Flera grupper av människor har behov av bostäder som är särskilt anpassade för deras behov, exempelvis äldre och människor med funktionsnedsättningar. Kommunens bostadsförsörjningsprogram anger att när inflyttningen ökar kommer också behovet av specialbostäder att öka.

På Porsön finns ett gruppboende med sex lägenheter och en servicebostad med fem lägenheter. Dessa är lokaliserade till Lillön med närhet till service och kollektivtrafik. På sikt finns ett behov av ytterligare gruppboendestäder i området till följd av fler invånare i kommunen totalt sett och behov av upprustning av befintligt bostadsbestånd.

Det finns inga särskilda bostäder för äldre på Porsön. Bostadsförsörjningsprogrammet anger dock att till 2030 ska det finnas ett trygghetsboende i varje stadsdel. Ett trygghetsboende är ett vanligt hyreshus för personer över 65 år som är anpassat till äldres fysiska och sociala behov.

Bostadsmarknaden för studenter bedöms i dagsläget vara i balans och Luleå kommun samarbetar med universitetet och studentkårerna för att långsiktigt säkerställa behovet av studentbostäder. Det finns dock ett behov av bostäder för unga. Enligt bostadsförsörjningsprogrammet ska en samverkan mellan kommunen, Lulebo och andra fastighetsägare utvecklas för att hitta innovativa lösningar för att få in fler på bostadsmarknaden.

Bostäder för särskilda grupper har samma krav på god miljö inom- och utomhus som andra boendeformer. Närheten till service och kollektivtrafik är dock särskilt viktig för både gruppboendestäder och trygghetsboenden. Gruppboenden ska gärna lokaliseras i nära anslutning till varandra för att underlätta verksamhetens organisation.

Blandning av bostadsformer

Det finns otroligt många sätt att organisera sitt boende på. Man kan bo gemensamt i hyresrätt eller bostadsrätt, enskilt i en villa med egen trädgård, delvis enskilt med egen bostad och trädgård men där andra delar ägs gemensamt med grannarna. Den som behöver extra stöd kanske bor i trygghetsboende eller i en gruppboendestad. Olika typer av boende passar olika målgrupper och olika skeden i livet. En blandning av boendeformer och bostadsstorlekar bidrar till en mångfald av människor och skapar möjlighet att göra bostadskarriär eller att bo kvar i sitt område när livet förändras.

På Porsön finns många hyresrätter. 87% av alla bostäder inklusive studentbostäder är hyresrätter. 10% är villor eller radhus. Endast 3% är bostadsrätter. Utan att räkna med studentbostäder utgör hyresrätter 78% av alla bostäder. I området finns inget gruppboende eller särskilda boenden för äldre så som trygghetsbostäder.

Fler bostadsrätter eller andra former för gemensamt ägande i flerbostadshus skulle skapa en mer diversifierad bostadsmarknad på Porsön. Nyproducerade bostadsrätter är inte för alla. Nyproduktion blir ofta dyrt och kräver en stor andel eget kapital. Men genom att öka andelen bostadsrätter inom området kan andra typer av bostäder frigöras, vilket skapar möjligheter för fler att hitta ett lämpligt boende. Vid nybyggnation av bostadsrätter ställs ofta högre krav på attraktiva lägen jämfört med hyresrätter. Det kan vara lägen nära centrum, vatten eller grönområden.

Riktlinjer: Bästa boendet i stadsbygden

- Ny bostadsbebyggelse på Porsön ska tillskapas i utpekade utvecklingsområden och genom förtätning i befintlig bebyggelse, exempelvis genom att samla parkering och exploatera på tidigare ytor för markparkering.
- Planering och byggande ska bidra till bostäder för 1000 personer samt hotell/longstay-bostäder.
- Plats för två nya gruppboenden och ett trygghetsboende ska säkerställas i området.
- Ny bebyggelse, förutom kategoribostäder så som studentbostäder, trygghetsbostäder eller liknande, ska i första hand utgöras av bostadsrätter eller andra former för gemensamt ägande i flerbostadshus i attraktiva lägen nära centrum, vatten eller grönområden.

Smarta resor

Biltrafiken ökar nationellt i Sverige och en tredjedel av Sveriges totala utsläpp av koldioxid kommer från trafiken. Utsläpp från personbilar och tunga fordon dominerar, trots en minskning till följd av energieffektivare fordon och förändrade bränslen.

Riksdagen har beslutat om ett klimatmål för transportsektorn. Målet innebär att växthusgasutsläppen från inrikes transporter, utom inrikes luftfart, ska minska med minst 70 procent senast 2030 jämfört med 2010. Om vi ska nå det nationella målet måste fler resor och transporter ske på ett hållbart sätt. Därför är det viktigt att skapa goda förutsättningar för resor med cykel, kollektivtrafik och till fots och särskilt viktigt att skapa trygga och trafiksäkra lösningar för barn. Fler resor med cykel, kollektivtrafik eller till fots innebär även positiva effekter på människors välmående.

Trafikstruktur

Trafikstrukturen på Porsön planerades på 1970-talet enligt dåtidens normer med strikt uppdelning av olika trafikslag. Tre genomfartsleder passerar genom planområdet; Haparandavägen, Porsövägen och Björkskataleden. Gator samt gång- och cykelvägar är till största delen separerade från bilvägar med planskilda korsningar. Men på vissa sträckor sammanfaller de, till exempel genom Yttervikens industriområde. Bostadsområden är planerade med så kallade matargator för trafik till och från bostäderna, med bilparkering i yterkant och bilfria bostadsgårdar.

Det finns både fördelar och nackdelar med att dela upp olika trafikslag på detta sätt. En fördel är att oskyddade trafikanter kan ta sig fram utan att korsa vägar för biltrafik i samma plan. Det gynnar särskilt barns möjlighet att fritt nå olika målpunkter i stadsdelen. En nackdel är att vägarna bildar barriärer mellan olika områden och det kan vara långt till närmaste

korsningspunkt. Detta medför att gående korsar vägar på platser där det inte finns ordnade passager.

I hela planområdet syns tydligt att människor rör sig i stråk som inte stöds av den nuvarande strukturen. Det finns upptrampade stigar genom diken och skogsdungar och det är tydligt att människor passerar gator på platser som inte är avsedda för passage. Detta skapar en osäker trafikmiljö och bidrar till begränsad framkomlighet för gående och cyklister i området. De negativa effekterna av trafiksepareringen är särskilt tydliga längs med Porsövägen där det finns många olika målpunkter.

Luleå främjar hållbart resande!

Exempel på några kampanjer som Luleå kommun har jobbat med för att påskynda förändringar i attityd och beteende så att fler resor ska göras på ett hållbart sätt är: Vintertramparna, Aktiva skoltransporter, Bussig kompis, #viresergrönt, samt #engångföralla.

Barn i trafiken

Barns rörelsefrihet i staden och i bostadsområden har minskat och är mindre idag än för 30 till 40 år sedan. Fler bilar och ökad trafik innebär mindre ytor och sämre tillgänglighet, trygghet, trafiksäkerhet och attraktivitet för barn.

Även barns rörelsemönster har förändrats och barn har idag större behov av att förflytta sig längre sträckor. Fritidsaktiviteter och fritidsanläggningar finns i större utsträckning långt från bostaden och fler väljer en annan skola än den geografiskt närmaste skolan. Det innebär att fler barn skjutsas till fritidsaktiviteter och skola av sina föräldrar. För barn i familjer utan tillgång till bil kan det innebära att de riskerar att utestängas från att delta i fritidsaktiviteter.

För att minska behovet av bil och samtidigt öka barns möjligheter till rörelse är det viktigt med närhet och korta avstånd till barns målpunkter, exempelvis lekplatser, skolor och hållplatser. Även upplevelsen av resvägen spelar stor roll för barns aktiva transporter. Det gäller främst i bostadsområdenas närhet och kring skolområdena där trafikmiljön bör utformas så att barn kan röra sig självständigt.

En barnvänlig trafikmiljö bör genom gatans möblering bidra till låga hastigheter och säkra gångpassager. Bra standard på gångstråk och god belysning ökar barns trygghet. Det kan handla om att gångstråket har fungerande belysning, tunneln är fri från klotter och hållplatsens glasrutor är hela.

I planeringen ska trafikmiljön anpassas i första hand utifrån barnens perspektiv och säkerställa barns medverkan i utformningen av närmiljön, se Start och uppväxt för alla. God tillgänglighet, hög trafiksäkerhet och trygga miljöer ska alltid eftersträvas. Genom att utgå från barnperspektivet bidrar det till att alla kan nyttja trafiksystemet, oavsett målgrupp.

Bra skolväg

Barn som går eller cyklar till skolan hör till de oskyddade trafikanter som är mest utsatta för olyckor i trafiken. Biltrafiken inverkar på gående och cyklande barns säkerhet, trygghet och rörelsefrihet när de ska korsa gator och vägar. Exempel på barriäreffekter i barns omedelbara närhet är bilparkeringar och trafikerade gator i nära anslutning till bostadsområdet, skolan eller lekplatsen. Trafikolyckor där barn är inblandade sker framför allt i korsningar, kring parkerade bilar och vid backkrön.

Vid den senaste resvaneundersökningen som gjorts i Luleå kommun har barn också tillfrågats om sina resvanor (RVU 2020). Under vinterperioden blir nästan en fjärdedel av barnen skjutsade med bil till och från skolan. De vanligaste orsakerna till att barnen inte cyklar eller går beror på långt avstånd eller att det saknas säkra skolvägar.

Luleå kommun arbetar kontinuerligt med att förbättra säkerhet och tillgänglighet utmed utpekade skolvägar från bostaden till anvisad skola. Kommunen har formulerat en målsättning för bra skolvägar som ska vara utgångspunkt vid utformning och planering av skolvägar. Ett av målen är att involvera skolbarnen i arbetet med bra skolvägar.

Gång- och cykeltrafiken på Porsön är till stor del separerad från biltrafik, vilket skapar goda förutsättningar för bra skolvägar men innebär även långa omvägar. Det medför att barn korsar bilvägar på platser utan ordnade passager.

I Porsö centrum finns en F-6 skola och elever i årskurs 7 till 9 har Björkskataskolan som anvisad skola. Något mer än hälften av barnen boende på Porsön väljer anvisad skola, ca 36 % väljer annan skola. Då ett stort antal barn väljer en annan skola än den geografiskt närmaste och barn i hög utsträckning behöver ha tillgång till andra delar av staden ökar det generella behovet av trygga och säkra resvägar mellan Porsön och närliggande stadsdelar.

Riktlinjer: Barn i trafiken

- I planeringen ska trafikmiljön utformas i första hand utifrån barnperspektivet. God tillgänglighet, hög trafiksäkerhet och trygga miljöer ska eftersträvas. Genom att utgå från barnperspektivet bidrar det till att alla kan nyttja trafiksystemet, oavsett målgrupp.
- Porsöns bostadsområden och Porsö centrum ska även fortsättningsvis i huvudsak vara fria från biltrafik.
- Gång- och cykelvägar till och från skola ska vara trygga, säkra och särskilt anpassade för barn. Skolvägar ska vara särskilt prioriterade för säkerhetshöjande åtgärder, skötsel och underhåll, inklusive klottersanering av till exempel gångtunnlar.

Prioriterade transportslag

Det finns många olika sätt att transportera sig mellan målpunkter som har olika behov i den fysiska miljön. Olika transportslag har en roll att spela för ett effektivt transportsystem.

Alla resor börjar och slutar till fots. För gående är det viktigt att gångnätet är heltäckande, gent och sammanhängande. Det handlar om att se till att den närmaste och snabbaste vägen är attraktiv och utformad för gående. Resor med cykel är vanligast för resor upp till 5 kilometer. Även cyklister gynnas av heltäckande och sammanhängande nät men även olika stråk för olika hastigheter och funktion. För lite längre resor till och från Porsön är kollektivtrafiken ett attraktivt alternativ medan resor med bil möjliggör stor flexibilitet vid längre sträckor.

Ett transportsystem som skapar förutsättningar för utbyte av varor och tjänster och möten mellan människor bygger på att alla trafikslag har jämlika förutsättningar. Ibland kan de olika transportslagen skapa negativa effekter för varandra och då behöver en prioritering ske.

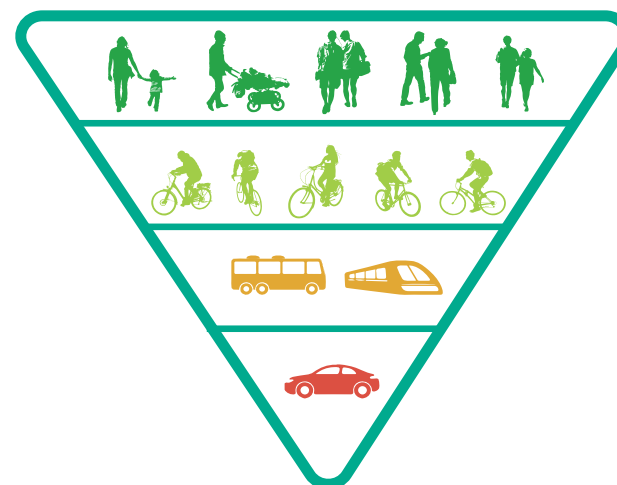
Den önskade utvecklingen av Porsön, med fler bostäder och arbetsplatser, kommer att medföra fler resor och transporter till, från och inom Porsön, samtidigt som trafikens negativa påverkan på klimatet behöver minska. I syfte att minimera de negativa konsekvenserna av ökad trafik för klimatet och i form av buller, luftföroreningar och ökat markanspråk ska andelen resor till fots, med cykel eller kollektivtrafik öka. För ett effektivt transportsystem som tar hänsyn till det nationella målet ska trafikmiljön på Porsön möta behoven för långväga resor med regional busstrafik, tåg eller bil samt lokala resor med lokal busstrafik, cykel eller till fots.

Gående

Varje resa börjar och slutar med transport till fots. Gångtrafiken är en viktig del i ett hållbart transportsystem, och att gå är en fysisk aktivitet som ger ett viktigt bidrag till ökad folkhälsa. Förutsättningar för ökad gångtrafik är bland annat trygga, säkra och attraktiva stråk för både vistelse och rörelse.

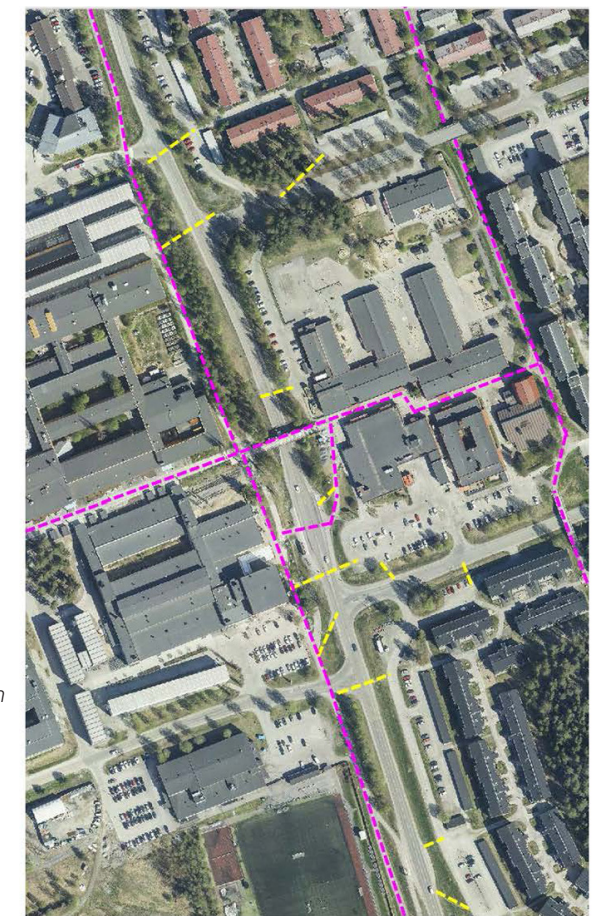
För att skapa hög säkerhet och tillgänglighet på högt trafikerade cykelstråk behöver fotgängare och cyklister skiljas från varandra i separerade fält. Denna åtgärd kan övervägas på de mest trafikerade gång- och cykelvägarna till och från Porsön.

Det huvudsakliga stråket för gående som förbinder Porsöns östra och västra delar löper genom Porsö centrum, campus och Science Park. Stråket är bilfritt och används av både gående och cyklister. Det upplevs dock som otryggt, särskilt genom Porsö centrum och många gående väljer därför andra vägar under kvällen och nätter. Det finns flera brister längs med stråket. Utformningen gör att det upplevs svårorienterat, markbeläggningen är ojämn och gör därmed centrum otillgängligt för vissa målgrupper. Stråkets koppling västerut under Haparandavägen mot Luleå Science park är otydlig och behöver tydliggöras och förstärkas.

Porsöns trafikstruktur som innebär att trafikslag är separerade från varandra medför att gående och cyklister hänvisas till särskilda passager i form av broar eller tunnlar. Över lag bidrar befintliga passager till rationella och trafiksäkra vägval för gående men kring Porsö centrum där antalet målpunkter ökar är det tydligt att befintliga passager inte är tillräckligt för att tillgodose gåendes behov. Upptrampade stigar genom diken och skogsdungar vittnar om att människor rör sig i stråk som inte stöds av den nuvarande strukturen.

För att bidra till en attraktiv och rationell trafikmiljö för gående behövs fler säkra passager i anslutning till Porsö centrum (läs mer i Utvecklingsinriktning, Förbättrade kopplingar och ny bebyggelse).

Kartan visar gång- och cykelstråk/passager (lila linjer) och spontana genvägar där fotgängare och cyklister korsar vägen. (gula linjer).

Cyklister

Resvaneundersökningen från 2020 visar att boende på Porsön/Bergviken använder cykel som färdmedel mest av alla jämfört med boende i andra områden. Samtliga boende på Porsön har nära till gång- och cykelvägar, men det finns behov av åtgärder i befintligt cykelnät för att förbättra förutsättningarna för att ännu fler ska välja att cykla. På vissa sträckor saknas viktiga länkar. Kvaliteten på cykelvägarna är varierande och stråken till centrum kan vara otydliga. Det finns gång- och cykelvägar till andra stadsdelar och till Luleå centrum men dessa kan på vissa sträckor upplevas otrygga eller otydliga.

Det behöver bli enklare för cyklister att ta sig till och från Porsön. Genom att utveckla gång- och cykelvägnätet i östvästlig riktning till och genom området samt förbi Yttervikens industriområde förbättras kopplingarna till närliggande stadsdelar och till närmaste tågstation.

Luleå kommun arbetar för att kraftigt öka andelen resor med cykel inom och mellan alla stadsdelar och byar under hela året. Elcyklar, lastcyklar och andra nya typer av cyklar kommer tillsammans med ett ökande antal cyklister att ställa nya krav på utrymme och utformning av cykelvägnätet.

Buss

I Luleå ska andelen lokala resor med kollektivtrafik öka kraftigt för att möta transportbehovet från en ökande befolkning. En omfördelning av resor från bil till kollektivtrafik leder till lägre energiförbrukning och lägre koldioxidutsläpp per resa. Dessutom frigörs plats på vägar och gator till de resenärer som behöver använda bilen. Kollektivtrafiken är en nyckel för att minska andelen biltrafik eftersom det är ett färdmedel med hög transportkapacitet.

Porsön har goda kollektivtrafikförbindelser och en hög andel resande med buss, både lokalt och regionalt. Lokaltrafikens bussar passerar med hög turtäthet större delen av dygnet och regionaltrafikens bussar trafikerar universitetsområdet regelbundet. Porsö centrum är tillsammans med Smedjegatan i Luleå centrum de mest trafikerade busshållplatserna för lokaltrafiken. Under hösten 2022 utökades tvärförbindelsen mellan Björkskatan och Porsö centrum (Björkskatan-Porsön-Notviken-Storheden-Sunderby sjukhus) med fler och tätare turer. För att stärka kollektivtrafikens konkurrenskraft måste förändringar av linjenät och turtäthet ses över kontinuerligt. Detta arbete sker i samråd med operatörerna för lokal och regional kollektivtrafik.

Den framtida Norrbotniabanan och ny järnväg mellan Luleå-Kalix skapar behov av tydligare koppling mot campusområdet som är en viktig regional nod. Linjenätet behöver samordnas med den regionala tågtrafiken i fråga om bland annat tidtabeller för att skapa förutsättningar för enkla byten mellan buss och tåg vid arbets- och studiependling.

Busshållplatser med god tillgänglighet för bussar, god tillgänglighet och trygghet för alla resenärer samt tydlig information och skyltning för resenärerna bidrar till ett attraktivt färdmedelsval. Hållplatsen bör också vara väderskyddad och ha nära till cykelparkering.

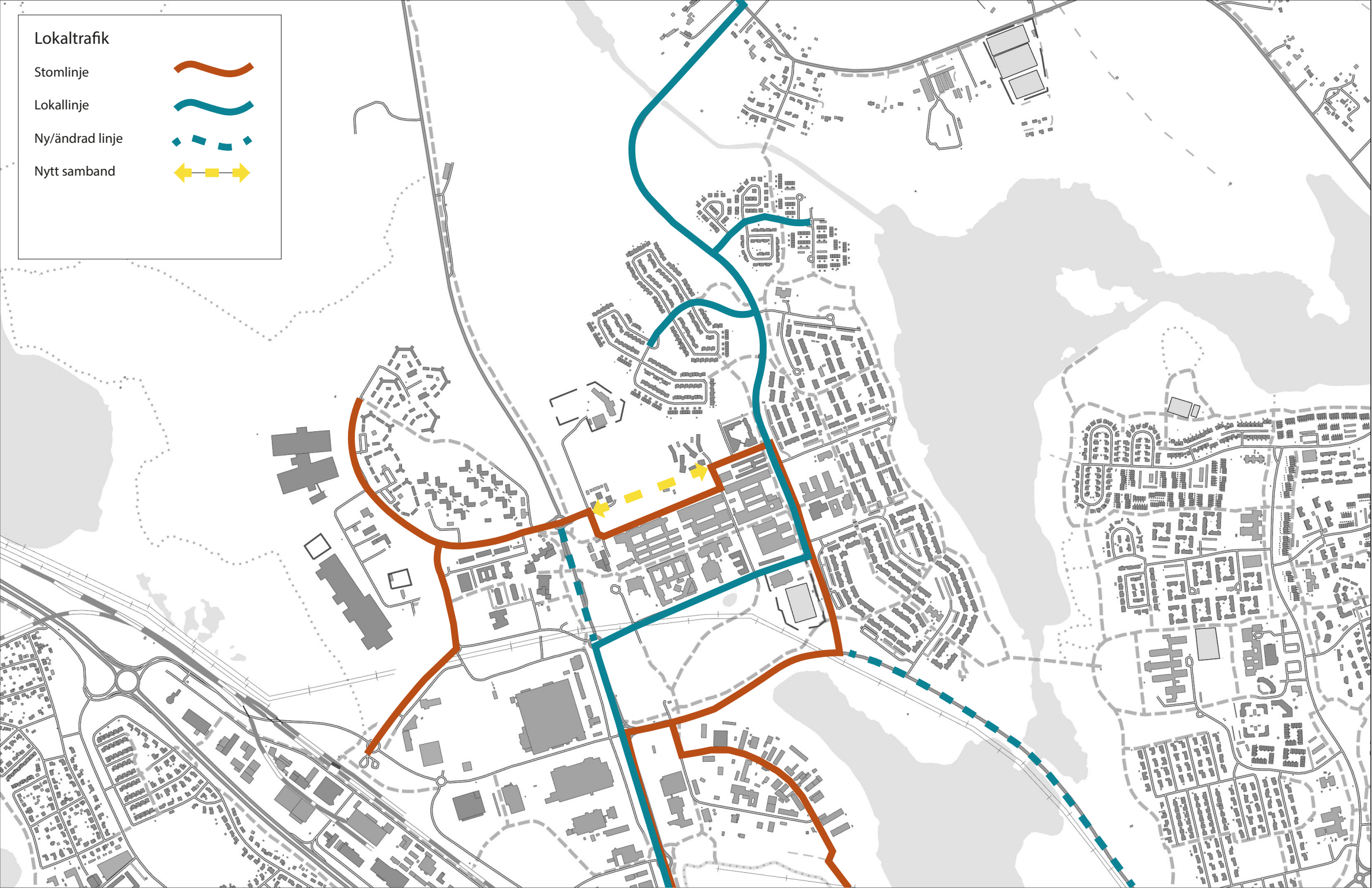
Tåg

Studerande och arbetande på Porsön har bra förutsättningar för resor med tåg. Stadsdelen har stora arbetsplatser och universitetet i nära anslutning till befintlig järnväg och Notvikens station. Det möjliggör långväga studie- och arbetspendling. Med Norrbotniabansans östliga dragning och koppling till flyget samt ny kustjärnväg till Kalix förbättras förutsättningarna ytterligare för regionala och nationella resor. Notvikens station är ett viktigt stationsläge både för studenter och anställda vid universitetet samt för besökare och verksamma vid Science Park.

Stationsläget vid Notviken har potential att utvecklas. För att förbättra förutsättningarna för hållbara resor och transporter med tåg till och från Porsön behöver övergången till andra transportslag vid stationen förbättras med tydligt fler regionala och lokala bussförbindelser, information, anpassade tidtabeller, förbättrat gång- och cykelvägnät, skyltning och upplevelsevärden. Genom att komplettera huvudvägnätet för gång- och cykel med en ny länk söder om Science Park och campus ökar tillgängligheten till tåg som transportsätt.

Karta över cykelstråk

Karta över busslinjer

Vägtrafik

Porsövägens roll och funktion

Porsövägen fungerar som huvudgata genom Porsö centrum. Vägens främsta funktion är som infart för boende och verksamma på Porsön. Gatan är utformad som en trafikled där vägtrafik och övriga trafikanter är separerade från varandra. Hastigheten är 50 km/h på hela sträckan mellan Björkskatavägen och Sundet.

Vägens utformning med planskilda korsningar och delvis stora nivåskillnader gör det svårt för gående och cyklister att korsa vägen i ett plan. Planskilda passager finns på vissa platser längs sträckan, men vägen bildar ändå en tydlig barriär mellan Porsö centrum och campusområdet. Upptrampade stigar genom diken och skogsdungar vittnar om att människor rör sig i stråk som inte stöds av den nuvarande strukturen.

För att minska barriäreffekten bör Porsövägen och anslutande gator Docentvägen och Professorsvägen i närheten av Porsö centrum planeras och utformas för sänkt hastighet, fler passager för gående och plats för cyklister. Läs mer under Utvecklingsinriktning, Förbättrade kopplingar och ny bebyggelse.

Haparandavägens roll och funktion

Haparandavägen tillhör huvudvägnätet för biltrafik och fungerar som genomfart/infart till Luleå för regional eller nationell trafik. Hastigheten på Haparandavägen på sträckan förbi Luleå Science Park är begränsad till 50 km/h. Vägen är huvudsaklig infart för trafik till stadsbygden från närliggande landsbygd. Vägen är även en viktig länk för tung trafik, främst för trafik till och från snötippet norr och planområdet, och för utryckningsfordon.

För att tillgodose behovet av infarts- och genomfartstrafik längs med Haparandavägen bör vägen även fortsättningsvis utgöra en del av stadsbygdens huvudvägnät där framkomlighet för fordonstrafik prioriteras

Parkeringar

Delar av Porsön präglas av vidsträckta parkeringsytor. Det gäller särskilt inom campusområdet samt inom Luleå Science Park. Men även kring centrum finns stora markparkeringsytor. Dessa parkeringsytor bidrar till en mindre attraktiv stadsbild och upplevs ofta som otrygga miljöer. De är även utrymmeskrävande och därmed hämmande för att kunna utveckla områdena med mer plats för bostäder, verksamheter och lokaler.

Ett sätt att lösa dessa problem kan vara att samla parkeringsplatser för bil i parkeringshus. Att bygga parkering på höjden är ett bättre sätt att tillgängliggöra staden och använda marken mer effektivt. Markytor skulle kunna frigöras för andra användningar och behov, till exempel för bostäder, kontor, eller parkmark. Se även riktlinjer för Bästa boendet i stadsbygden.

En modern parkeringsanläggning kan inrymma många fler funktioner än enbart bilparkering. Dessa funktioner ska främst tillgodose människans behov och vilja att förflytta sig. Framtidens parkeringshus ska kunna erbjuda rätt lösning för varje behov och tillfälle, för både korta och långa resor. Till exempel bilpool med fordon i olika storlekar för olika användningsområden och cykelpool med elcyklar och lådcyklar.

Framtidens parkeringshus kan också underlätta vardagen genom att erbjuda plats för andra verksamheter eller tjänster, såsom olika former av mobilitetstjänster eller närservice, samt möjligheter till paketutlämning/leveransboxar. Även Gör-det-själv hall för fordon, tvättplats, utlämning av matkassar, e-handel, med mera, kan inrymmas i byggnaden.

Möjligheten att välja andra färdssätt än bilen bidrar till en utveckling mot ett mer hållbart resande och behovet av bilen som transportsätt minskar. Därför är det också viktigt att det finns särskilda cykelparkeringar vid viktiga målpunkter i stadsdelen, t.ex. vid entréer till besöksmål, handelsplatser, busshållplatser, samt vid byteshållplatser mellan olika transportslag. Bra placerade och utformade cykelparkeringar bidrar till bättre förutsättningar för att välja cykeln som färdssätt.

Behovet av mobilitetslösningar och parkeringsbehov kan komma att förändras med tiden. Därför bör parkeringsanläggningar byggas med flexibilitet för framtida behov. Om behovet av parkeringsplatser minskar, kan byggnaden omvandlas till kontor eller bostäder.

Riktlinjer: Prioriterade trafikslag och vägtrafik

- Cykelvägnätet ska vara finmaskigt, sammanhängande, gent, väl skyltat och väl underhållet.
- Nya eller förändrade passager och länkar för gående och cyklister ska bidra till rationella rörelsemönster och trafiksäkra lösningar. Porsövägen, Docentvägen och Professorsvägen ska planeras för fler passager för gående och cyklister.
- Gång- och cykelpassager över Porsövägen ska utformas i enlighet med målsättningarna för Bra skolväg, med hög trafiksäkerhet för oskyddade trafikanter och god framkomlighet för kollektivtrafik. Högsta tillåtna hastighet genom Centrumområdet är 30 km/h.
- Nya länkar i huvudvägnätet för gång och cykel ska bidra till korta avstånd och hög framkomlighet genom Porsön samt mellan stadsdelen och närliggande stadsdelar.
- Vid ombyggnad av gator som ingår i huvudcykelnätet ska både kvaliteten och bredden på cykelbanan öka där behov finns.
- Regnbågsallén ska vara det huvudsakliga stråket för gående i öst-västlig riktning mellan Porsö centrum och Luleå Science Park. Det betyder att cykeltrafik ska ske på de gåendes villkor. Stråket ska vara sammanhängande och uppmuntra till rörelse i stråkets hela sträckning.
- Bussförbindelser som bidrar till smidiga byten mellan buss och tåg ska förstärkas inom planområdet.
- Parkering ska främst ske i parkeringshus eller genom andra lösningar för effektiv markanvändning. Parkeringsanläggningar ska byggas med flexibilitet för framtida behov och inrymma funktioner för hållbara mobilitetslösningar.

Näring för näringar

Innovation och tekniska framsteg är nyckeln till att hitta hållbara lösningar för både ekonomi och miljö. Det bidrar också till att skapa nya marknader och jobb. Genom att investera i hållbara industrier, forskning, miljövänlig teknik och innovation skapas också förutsättningar för en hållbar utveckling.

På Porsön finns möjligheter för akademien och det kunskapsintensiva näringslivet att växa. Samverkan, samverkansytor och kluster av företag är förutsättningar för utveckling. För att möta en föränderlig värld behövs smarta och flexibla lösningar för de verksamheter som finns och för framtida nya etableringar på Porsön.

Fotograf: Frank Rizo

På Porsön finns över 400 företag och arbetsplatser, från myndigheter, industrier, teknik- eller konsultföretag till små företag inom byggbranschen. Luleå tekniska universitet är med sina 1 800 anställda den största arbetsplatsen på Porsön och länets kunskapsmotor för näringsliv och offentlig sektor samt en attraktionsfaktor för unga inflyttare. Övriga arbetsplatsområden inom planområdet är Porsö centrum, Luleå Science Park (tidigare Aurorum) och Ytterviken.

I anslutning till planområdet ligger verksamhetsområdena Porsödalen och delar av Luleå Science Park där bland annat Facebooks serverhall ingår. Här finns en blandning av både små och stora företag inom främst teknik-, industri- och byggbranschen samt lager- och grossistverksamhet. Några av de större arbetsplatsområden angränsar till planområdet. Förutom Facebook finns bland annat också Scania Ferruform, återvinningscentral med återvinningsmarknad, räddningstjänst, Luleå Energi, med flera lokaliserade i nära anslutning till planområdet.

Återvinningsmarknaden är en viktig verksamhet för Porsön och för Luleå. Den möjliggör inte bara en cirkulär ekonomi där upparbetade resurser tas till vara och får en längre livslängd, den är även en viktig plats ur ett arbetsmarknadsperspektiv då personer som står långt från arbetsmarknaden ges en möjlighet till arbetsträning som ett steg in i arbetslivet.

Akademi + näringsliv = sant

Luleå tekniska universitet har varit under ständig utveckling sedan starten 1971. Antalet utbildningar och forskningsområden har ökats och breddats. Universitetet står återigen i startgroparna för att utvecklas ytterligare med moderna studie- och forskningsmiljöer som kan bli en mötesplats för innovation och samverkan mellan människor, akademi och näringsliv. Genom att campus ges möjlighet att utvecklas och expandera skapas förutsättningar för fortsatt utveckling av universitet som en resurs för att möta viktiga samhällsutmaningar.

Luleå Science Park är en teknik- och forskningspark med flera kunskapsföretag och nära koppling till Luleå tekniska universitet. Samverkan mellan företag i olika branscher, och mellan näringsliv, akademi och offentliga aktörer skapar goda möjligheter för innovation och nya företag i nya näringar. För att Porsön fortsatt ska vara intressant för näringslivetableringar krävs god tillgång till kompetens, högkvalitativ utbildning samt välfungerande verksamhetsområden med tillhörande service. Porsön har potential och förmåga att locka välutbildad och kreativ arbetskraft, genom att skapa fler attraktiva platser för företag. Detta bidrar till att Luleå kan positionera sig inom framförallt tekniska branscher.

Attraktiva områden för kontor och verksamheter innebär utrymme för företag att utvecklas, tillgång till ett stort utbud av serveringar, kiosk och mindre livsmedelsbutiker samt andra mötesplatser både inomhus och utomhus. Kontor och verksamhetslokaler bör vara flexibla och kunna anpassas efter företagets skiftande behov. Flyttkedjor ska vara enkelt att genomföra vid ändrade förutsättningar.

Ett livskraftigt stadsdelscentrum och attraktiv bostads- och arbetsmiljö

I Porsö centrum finns flera arbetsplatser såsom skola och förskola, mataffär, gym, bibliotek, frisör, pizzeria och en kyrka. Porsö centrum har en viktig funktion för hela stadsdelen, för de som bor i området men även för de som arbetar där eller besöker Porsön. Möjligheterna att handla dagligvaror, ta del av viss typ av service och aktiviteter bidrar till minskat behov av resor och har en sammanhållande effekt för stadsdelen. Bostadsnära service är särskilt viktig för utsatta grupper.

Handel är en viktig del för ett livskraftigt stadsdelscentrum och därför ska handel på Porsön prioriteras till Porsö centrum och centrumområdet (Läs mer i Förbättrade kopplingar och ny bebyggelse). Vid dialog med aktörer i området har framkommit att fler bostäder och arbetsplatser innebär ett ökat underlag för och behov av service på Porsön. Småskalig handel, kaféer och restauranger bidrar till att skapa attraktiva boende- och arbetsmiljöer i utvecklingsområdena (Läs mer i Förbättrade kopplingar och ny bebyggelse) utan att påverka tillgången till service i Porsö centrum negativt. Eventuell lokalisering av mer storskalig handel behöver dock utredas vidare vid kommande planläggning.

Fastigheterna i Porsö centrum delas av flera fastighetsägare som tillsammans ansvarar för utveckling och drift av området. Idag saknas gemensamma samverkansformer för utveckling av centrum. Ett gemensamt ansvar för utvecklingen, som även involverar de verksamhetsutövare som finns på platsen och där varje part deltar på sina villkor, skulle bidra till ett ägandeskap och möjliggöra kreativa lösningar. En strukturerad och långsiktig samverkan mellan berörda

fastighetsägare och verksamhetsutövare kan bidra till trygghetsskapande och trivsamma värden för Porsö centrum. Det skulle även attrahera företag och verksamheter samt boende, arbetande och besökande på Porsön, Läs mer i Liv mellan husen.

Riktlinjer: Näring för näringar

- Näringsliv, universitet, kommun och andra offentliga aktörer ska genom samverkan utveckla den kunskapsintensiva näringen.
- Utvecklingen av nya och befintliga företag ska bidra till att för att stärka Porsöns roll som innovativt centrum för forskning och utveckling.
- Planering och byggnation ska skapa förutsättningar för fler företag på Porsön och för att befintliga företag kan växa och utvecklas.
- Handel och service prioriteras i Porsö centrum och centrumområdet. Service i form av småskalig handel, kaféer och restauranger kan lokaliseras till utvecklingsområdena för att bidra till en attraktiv boende- och arbetsmiljö. Eventuell etablering av storskalig handel ska utredas i samband med planläggning.

Genomförande

Luleå kommun har ett stort ansvar i genomförandet av utvecklingsplanen genom efterföljande planering, genom förvaltningarnas verksamheter och genom utveckling av de allmänna platserna. Genomförandet förutsätter ett samarbete mellan alla kommunens förvaltningar.

Kommunen har dock inte ensam rådighet över alla processer och all mark som berörs. Kommunens ansvar delas med fastighetsägare, fastighetsutvecklare, verksamheter och föreningar som är verksamma på Porsön. Alla kan bidra till en positiv utveckling av stadsdelen.

Flera av riktlinjerna i utvecklingsplanen beskriver ett förhållningssätt. Det är exempelvis riktlinjer om hur bebyggelse ska utformas eller om prioriteringar, men också riktlinjer som handlar om samarbete med civilsamhället och andra organisationer samt om demokrati och deltagande. Dessa riktlinjer ska omhändertas av samtliga berörda kommunala nämnder och genomföras som en del i det löpande arbetet.

Utvecklingsplanens inriktning för särskilda utvecklingsinsatser, exploatering och investering arbetas in i de kommunala förvaltningarnas verksamhets- och budgetplanering. Beslut avseende bland annat verksamhetsplaner, utredningar och investeringar för genomförandet av utvecklingsplanen samt drift fattas av respektive nämnd.

Utvecklingsplanens genomförande följs upp minst en gång varje mandatperiod i samband med framtagande av planeringsstrategi för kommunens översiktliga planering.

Tidshorisont

Genomförandet av Utvecklingsplan Porsön kommer att pågå under hela planens tidshorisont, fram till 2040.

Efterföljande processer

För ny bebyggelse sker alltid en prövning i detaljplan och/eller bygglov. Prövning genom bygglov sker där bebyggelsen kan uppföras i enlighet med gällande detaljplan. För nya områden eller där bebyggelsen föreslås få ny användning eller ändrad omfattning, exempelvis högre bebyggelse, ska utredning och prövning ske i ett detaljplanearbete. Utvecklingsplan Porsön är vägledande i dessa processer, men ger inga rättigheter.

För åtgärder inom strandskyddat område måste även en tillståndsprövning enligt miljöbalken genomföras.

Exploatering av nya områden och ombyggnad av allmänna platser

Några riktlinjer och rekommendationer avser mer omfattande förändring i form av ombyggnation av allmänna platser eller exploatering av nya områden. Inför sådana förändringar kommer i de flesta fall en prövning i detaljplan att ske innan exploatering kan påbörjas.

Allmänna platser

Åtgärder avseende allmänna platser inkluderar bland annat att:

- Bygga om Porsövägen och utveckla Porsö centrum.
- Bygga om befintlig planskild passage för gång- och cykeltrafikanter under Haparandavägen.
- Utveckla strandstråket mot Björbyfjärden för ökad trygghet, tillgänglighet och fler aktivitetsplatser.
- Utveckling av Bergets skogsområde
- Utveckling av Porsö IP
- Nya torg och parker vid exploatering av föreslagna utvecklingsområden. Dessa projekt finansieras tillsammans med berörda fastighetsägare.

Trafikinфраstruktur

Utvecklingsplanen innehåller flera åtgärder kopplade till trafiken, bland annat utbyggnad av huvudnät för cykel och övriga gång- och cykelstråk samt trafiksäkerhetshöjande åtgärder i korsningspunkter.

Utvecklingsområden

Porsö centrum har flera fastighetsägare. Planering och exploatering för genomförande av utvecklingsplanen ska ske i samverkan med berörda aktörer.

Utvecklingen av Yttervikens verksamhetsområde kommer att ske löpande genom utvecklingsplanens hela genomförandetid. En förutsättning för omvandling av nuvarande verksamhetsområde är att befintliga verksamheter kan flytta till annan plats om så krävs. Luleå kommun tillsammans med Luleå Business Region har ett särskilt ansvar för att tillgängliggöra och samordna ny lokalisering för de verksamheter som har behov av det. Förorenad mark på Yttervikens verksamhetsområde ska utredas vidare. Utredningen syftar till att fastställa typ av förorening och dess utbredning i området. Utredningen förväntas leda till en plan som möjliggör byggnation och markarbeten i området utan risk för negativ påverkan på människor eller miljön. Utvecklingen på Ytterviken kan komma att medföra ytterligare trafikmängder i korsningen Björkskataleden – Gårdsvägen. Eventuell investering för framkomlighet och trafiksäkerhet behöver utredas vidare.

Området längs Haparandavägen och delar av området Science Park ägs till stora delar av Luleå kommun. Området bör planläggas i sin helhet för att säkerställa viktiga värden som utvecklingsplanen har identifierat. Utvecklingsplanen anger att Porsö centrum är huvudsaklig plats för service på Porsön men möjliggör även för mindre kommersiell service i andra delar av planområdet. Fortsatt planering av området ska föregås av en handelsutredning. Utredningen syftar till att bedöma hur placering och inriktning av eventuellt tillkommande handel och kommersiell service påverkar befintliga verksamheter i Porsö centrum. Genomförandet av utvecklingsplanen ska ske genom markanvisning.

Utvecklingsplanen föreslår ny bostadsbebyggelse på Udden. Fortsatt planering av tillkommande bebyggelse ska föregås av en trafikutredning. Utredningen syftar till att bedöma eventuella behov av åtgärder för ökad trafiksäkerhet i korsningen Björkskataleden – Forskarvägen och kostnader för genomförande. Genomförandet av utvecklingsplanen ska ske genom markanvisning.

Sammanfattning av konsekvenser

Bilagan *Samlad konsekvensbeskrivning - del av Utvecklingsplan Porsön* beskriver utvecklingsplanens konsekvenser i en miljökonsekvensbeskrivning (separat dokument) och en barnkonsekvensanalys, samt en samlad bedömning av utvecklingsplanens påverkan för att nå kommunens nio övergripande mål.

På följande sidor redovisas en sammanfattning av utvecklingsplanens konsekvenser.

Planens påverkan har studerats kontinuerligt under framtagandet av förslaget och justeringar har därmed kunna göras löpande i syfte att minimera negativa effekter av planens genomförande.

Bedömningarna av planens konsekvenser baseras på kunskapsunderlag och platsens förutsättningar.

Översiktlig konsekvensbedömning

Planförslaget bygger på Program till Vision Luleå 2040 som är Luleås nya översiktsplan, antagen av kommunfullmäktige 2021. Översiktsplanens principer för genomförande till 2040 anger inriktningen för kommunen i ett antal frågor.

Utvecklingsplanen har identifierat de frågor som är mest avgörande för utvecklingen på Porsön och fördjupat riktlinjer och rekommendationer inom dessa områden. För de frågor som utvecklingsplanen inte hanterar gäller fortsättningsvis de principer för genomförande som anges i översiktsplanen. Detta innebär att utvecklingsplanen i stort är en precisering av översiktsplanen som beskriver var och hur översiktsplanens principer ska säkerställas på Porsön.

Utvecklingsplanens generella riktlinjer bedöms mot kommunens övergripande mål till 2040 som har direkt koppling till Agenda 2030 och nationella mål.

Övergripande mål till 2040	Utvecklingsplanens påverkan för att nå Övergripande mål till 2040	Åtgärdsförslag vid negativ påverkan
1. Luleås invånare har en god och jämlik hälsa	Starkt bidragande	
2. Luleås invånare är delaktiga i samhällets utveckling	Starkt bidragande	
3. Luleås invånare har ett socialt, kulturellt och fysiskt aktivt liv	Starkt bidragande	
4. Luleås naturvärden finns kvar och har plats att utvecklas	Motverkande	Vid planering, exploatering och byggande på grönområden och i strandzoner ska viktiga ekologiska funktioner undersökas. Planering och drift av strandområdet ska baseras på gestaltungsprogram och skötselplaner som säkerställer strandområdets viktiga ekologiska funktion för biologisk mångfald och spridningssamband.
5. Luleå har ingen påverkan på klimatet	Starkt motverkande	Vid markanvisning bör kommunen tillsammans med byggbranschens aktörer utveckla metoder för att ställa krav på klimatdeklaration och uppföljning med målstöttnin noll-CO2. Planens riktlinjer för att främja ett hållbart resande behöver kompletteras med Luleå kommuns pågående arbete med beteendeförändringar, bland annat L till Å och #viresergrönt.
6. Luleås invånare bor i ett gott grannskap	Starkt bidragande	
7. Luleås invånare har ett hållbart vardagsliv	Ingen påverkan	
8. Luleå är ett ledande nav för tillväxt och innovation	Starkt bidragande	
9. Luleås invånare har arbete	Starkt bidragande	

Barnkonsekvensanalys

Utvecklingsplaner är omfattande och påverkar barn på många olika sätt, i många olika delar av livet. Sedan 1 januari 2020 är barnkonventionen en del av svensk lagstiftning genom barnrättslagen (SFS 2018:1197). Barnets bästa ska prövas i alla beslut som på något sätt rör barn som individ eller grupp, direkt eller indirekt. Barnkonsekvensanalyser är en metod för att göra detta.

Utvecklingsplanens konsekvenser utifrån ett barnrättsperspektiv har analyserats med hjälp av en så kallad integrerad barnkonsekvensanalys. Det har inneburit att löpande följa och analysera utvecklingen av planen. Där så bedömts relevant har kompletteringar av barnrättsperspektivet kunnat göras löpande. Slutligen har en översiktlig bedömning av beaktandet av barnets bästa och konventionens artiklar i fokus gjorts i förhållande till framarbetade förslag på riktlinjer och rekommendationer.

Barnkonsekvensanalysen omfattar både barn och unga, då alla upp till 18 år räknas som barn.

Med utgångspunkt i vad barn och unga framfört i dialoger samt utifrån tillgänglig statistik avgränsades arbetet till att framförallt hantera artikel 2 om icke-diskriminering, 3 om barnets bästa, 6 om barnets rätt till liv, överlevnad och utveckling och artikel 12 om barns rätt att komma till tals samt artikel 31 om barns rätt till lek, vila och fritid.

Eftersom barnkonsekvensanalysen har skett integrerat i processen för framtagande av utvecklingsplanen har det möjliggjort att barns bästa löpande har beaktats i planens olika delar. En viktig slutsats är att ett fortsatt arbete med barnkonsekvensanalyser behövs i förverkligandet av planen eftersom många beslut och åtgärder kommer att påverka barn direkt eller indirekt. Direkt, exempelvis när det gäller utveckling av lektytor och mötesplatser. Indirekt, exempelvis vid dagvattenåtgärder eller vid upplåtelse av mark för exploatering.

Därutöver har planen prövats mot barns bästa med Göteborgsmodellen som grund vilket i huvudsak visar på positiva konsekvenser för barn. Negativa konsekvenser på barns hälsa och säkerhet bland annat till följd av ökade trafikmängder med tung trafik, buller och risk för olyckor, kan uppstå vid planens genomförande. Eventuell negativ påverkan till följd av planens genomförande måste analyseras och vid behov åtgärdas i kommande planeringsprocesser.

Sammanfattningsvis bedöms planen ha beaktat barns bästa, men för att den ska få verklig effekt för barn måste planen även förverkligas och fortsatta barnkonsekvensanalyser behöver göras i verkställandet av planen. I och med detta kan utvecklingsplanen sägas ge goda förutsättningar för att förverkliga barns bästa med utgångspunkt i artiklarna 2, 3, 6, 12 och 31.

Fotograf: Frank Rizo

Miljökonsekvensbeskrivning

Miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) är upprättad av Tyréns AB på uppdrag av Luleå kommun. Miljökonsekvensbeskrivningen beskriver de effekter och konsekvenser som planens genomförande kan antas medföra på den fysiska miljön med ett tidsperspektiv på cirka 15-20 år. Bedömningen görs i jämförelse med ett nollalternativ, om planen inte blir genomförd.

Syftet med miljöbedömningar av planer är att integrera miljöaspekter i arbetet så att en hållbar utveckling främjas, samt att ge beslutsfattare underlag som möjliggör ökad miljöhänsyn och bättre beslut ur miljösynpunkt.

Ett avgränsningssamråd har hållits med Länsstyrelsen Norrbotten i mars 2021. De miljöaspekter som bedöms påverkas av utvecklingsplanens genomförande är: Kulturmiljö och stadsbild, Naturmiljö, Dagvatten, Förorenad mark och Buller.

För tre delområden inom utvecklingsplanen har alternativa utvecklingsförslag studerats. Dessa är Porsö centrum, Udden samt Ytterviken.

Utvecklingsplanen bedöms medföra positiva konsekvenser för miljöaspekten kulturmiljö och stadsbild med hänsyn till planens inarbetade riktlinjer och hänsynstaganden i form av anpassningar till befintlig arkitektur, siktlinjer och kulturmiljöer. Nollalternativet bedöms ge små negativa konsekvenser för kulturmiljön och stadsbilden.

Utvecklingsplanen har riktlinjer för naturmiljö i form av att områden som är värdefulla för biologisk mångfald ska bevaras till sin funktion (till exempel som spridningskorridor) även om förtätning föreslås. Detta kan begränsa negativa effekter för naturmiljön, även om grönytor och livsmiljöer generellt fragmenteras av förtätning/ny bebyggelse. Konsekvenserna för naturmiljön bedöms sammantaget bli små negativa, förutsatt att planens riktlinjer införlivas på ett bra sätt

i senare skeden. Förslag till åtgärder i senare skeden bedöms bli viktiga för att möjliggöra detta. Det föreligger stora osäkerheter i bedömningarna av effekter på naturmiljön vid ett nollalternativ. Osäkerheterna är särskilt kopplade till hur stor exploatering som kan förväntas samt hur Luleå kommuns grönplan efterföljs och hanteras i respektive utvecklingsskede. Sammantaget bedöms konsekvenserna av nollalternativet kunna bli obetydliga till måttligt negativa.

Miljöaspekten dagvatten bedöms få positiva konsekvenser av planförslaget, då rening och fördröjning ska säkerställas för varje delområde och åtgärder ska gå i linje med Luleås dagvattenplan. Nollalternativet bedöms medföra obetydliga konsekvenser, beroende på omfattningen av skyddsåtgärder och öppna dagvattenlösningar i enlighet med dagvattenplanen.

Konsekvenserna av planförslaget bedöms sammantaget som positiva till obetydliga för miljöaspekten förorenad mark, med hänsyn till att vissa av områdets föroreningar kartläggs och saneras vid behov. Nollalternativet bedöms medföra små negativa konsekvenser då föroreningssituationen i stort kommer att se ut på samma sätt som idag. Föroreningar i marken blir till största delen kvar utan att saneras och riskerar att fortsätta spridas, men omfattningen av spridningen är idag osäker.

Konsekvenserna för buller bedöms preliminärt som små negativa till obetydliga för både planförslaget och nollalternativet, eftersom det bedöms finnas goda möjligheter att vidta bullerskyddsåtgärder i senare skeden, även om trafikmängderna kan förväntas öka. Planförslaget tar även bullerhänsyn genom att förlägga nya verksamheter närmast vägen med bostäder innanför i vissa delområden, vilket bedöms som positivt ur bullersynpunkt för bostäder.

Planens bedöms inte medföra någon påtaglig skada på något av riksintressena i området och bedöms inte heller medföra försämrade möjligheter att uppnå uppsatta miljökvalitetsnormer för berörda vattenföremkomster.

Utvecklingsplanens genomförande bedöms bidra till måluppfyllelsen för miljökvalitetsmålen God bebyggd miljö, Giftfri miljö, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Levande sjöar och vattendrag. Planen bedöms inte bidra till måluppfyllelsen för målet Begränsad klimatpåverkan. Utvecklingsplanen bedöms varken bidra till eller motverka att målet Ett rikt växt- och djurliv uppfylls, då planförslaget medför ny bebyggelse samtidigt som viss hänsyn avses tas. Övriga miljökvalitetsmål har inte bedömts beröras av utvecklingsplanens genomförande.

Miljöaspekt	Planförslag	Nollalternativ
Kulturmiljö och stadsbild	Positiva konsekvenser	Små negativa konsekvenser
Naturmiljö	Små negativa	Obetydliga – Måttligt negativa
Dagvatten	Positiva konsekvenser	Obetydliga konsekvenser
Förorenad mark	Positiva till obetydliga konsekvenser	Små negativa konsekvenser
Buller	Små negativa till obetydliga konsekvenser	Små negativa till obetydliga konsekvenser

Sammanfattning av bedömda konsekvenser för planförslaget och nollalternativet

Luleå kommun
972 38 Luleå
0920 - 45 30 00
lulea.kommun@lulea.se
www.lulea.se